

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 600 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Ontwikkeling en perspectieven van de Nederlandse cultuur in de hoofdstad Brussel

Rede uitgesproken door de Heer L.L. CAPPUYNS, Vice-gouverneur van Brabant,
Regeringscommissaris voor de hoofdstad van het Rijk,
vóór het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel

Ik heb gemeend van de vererende uitnodiging van het Vlaams Pleitgenootschap te mogen gebruik maken om U te spreken over een onderwerp, dat mijn inziens, actueel is wegens een grondige wijziging van zijn gegevens. Ik meen inderdaad dat zich in verband met de toestand van de Nederlandse cultuur te Brussel een zodanige kentering voordoet dat zij de bewuste Vlamingen ertoe moet aanzetten, zonder hun waakzaamheid, noch hun verweer prijs te geven, een minder revendicatie en een meer positieve houding aan te nemen. Ik bedoel het zo dat dank zij een zeer strijdvaardige Vlaamse beweging een toestand is ontstaan die het voor de Vlamingen niet alleen mogelijk maakt maar ze er ook toe noopt, met niet minder dynamisme, wel integendeel, een meer positieve en bepaald constructieve houding aan te nemen.

Vooreerst is het misschien nuttig, enkele historische gegevens in herinnering te brengen en wel om volgende redenen:

Het is niet van belang ontbloomt eraan te herinneren dat Brussel een Vlaamse stad was evenzeer als Gent, Antwerpen of Hasselt. Men kan menen dat zulks slechts een anekdotisch belang heeft vermits sommige franstaligen, sommige Brusselaars, zonder het te betwisten, alleen maar staande houden dat dit een afgedane zaak is waaruit op heden geen argument meer kan getrokken worden om voor onze taal en onze cultuur te Brussel een ruimere plaats op de vorderen. Men kan echter ook oordelen dat in het gepassioneerde debat dat heden bijna achter onze rug ligt, tegen de vragen van de Vlamingen, argumenten naar voren gebracht werden die veel minder pertinent waren.

Een historische schets is mijns inziens daarenboven van belang omdat zij aantoonde dat, hoezeer haast alles en haast allen, er zich ook gedurende bijna een ganse eeuw op toelagden, onze taal en onze cultuur in dit land en in zijn hoofdstad te negeren; de huidige toestand bewijst dat zulks onmogelijk is gebleken.

Ik meen dat dergelijke beschouwing niet als bom-

bastisch voorkomt en niet getuigt van een soort «hoera flamigantisme», maar dat ze louter technisch, louter sociologisch niet van belang ontbloomt is.

Een derde, en voorzeker niet minder belangrijke verrechtvaardiging voor een historisch overzicht, is het feit dat, om de toekomst te ontwaren, men ook het heden en het verleden moet kennen, waarin die toekomst haar wortels zal schieten. In verband met het niveau van de Vlaamse cultuur in Brussel zullen wij dan ook meteen zien dat wij staan tegenover een kromme die, eens een heel eind boven de middelmaat, daalt tot ongeveer nul om nadien, laten we zeggen bij het begin van deze eeuw, eerst moeizaam maar dan toch heden resoluut terug naar omhoog te gaan.

Alles schijnt wel begonnen te zijn met een vrouwenhistorie, «Cherchez la femme», en met een jacht-historie. Jan de Derde, Hertog van Brabant, hield veel van zijn echtgenote, die een Franse prinses was en sprak daarom Frans. Hij hield ook veel van de jacht en verbleef daarom veel meer te Brussel, in de nabijheid van het wildrijke Zoniënwood, dan te Leuven, hoofdplaats van zijn hertogdom.

Zijn opvolger Wenceslas bracht dan ook in 1355 de hoofdplaats van het hertogdom naar Brussel over en de franstalige hofhouding vestigde zich in het hogere stadsgedeelte op de Koudenberg.

Het Bourgondisch tijdperk verstevigde niet alleen Brussel als hoofdstad maar ook de Franse taal als hoftaal. Volkstaal en bestuurlijke taal bleven evenwel Nederlands. Brussel groeide zelfs uit tot een belangrijk Nederlands cultureel centrum. Van 1548 tot 1795 werd Brussel de hoofdstad der Nederlanden en kreeg het een voorname Europese betekenis. Maar ondermeer door de val van Antwerpen vergeleed het cultureel zwaartepunt naar Amsterdam, terwijl aan de andere kant het Frans meer en meer het karakter van een wereldtaal kreeg. In de zestiende eeuw was van deze verschuiving weliswaar nog niet veel te merken in Brussel zelf: figuren als Pieter Breughel, Andreas Vesalius en vooral de

krachtige Marnix van Sint-Aldegonde beheersten nog de toestand en van de rederijderskamers ging een enorme invloed uit. Bij Stracke vernemen we dat de Brusselaar Thomas de Saily een godsdienstig-polemisch werk van Guillaume Baile uit het Frans in het Nederlands vertaalde. Deze vertaling verscheen in 1611 en werd opgedragen aan de leden van het gemeentebestuur der stad Brussel. Het «Woord Vooraf» is voor ons interessant. Hierin deelt de Saily mee dat hij graag de moeite heeft gedaan om dit werk in «onze nederduytsche tale» om te zetten, omdat «het meeste deel van onze Ghemeynte ghene andere dan hare moederlycke sprake en verstaet» (1).

In 1739 nog meende Voltaire te moeten schrijven: «Le diable qui dispose de ma vie, m'envoie à Bruxelles et songez, s'il vous plaît, qu'il n'y a à Bruxelles que des Flamands» (2).

Tot in 1792 moesten de ambtenaren het Nederlands kennen en gebruiken en tot in 1793 was het Nederlands de taal van het gerecht. De rekeningen van het Brussels Domein werden tot in 1795 in het Nederlands opgesteld.

Zulks neemt niet weg dat op de vooravond van het Franse bewind er vooreerst in Brussel een minderheid, maar dan een minderheid van uitzonderlijk gehalte, volledig franstalig was, terwijl daarenboven, zoals Meester Lindemans het schreef, «ook de Brusselse burger op de vooravond van het Frans bewind niet alleen gelaten, maar ook dankbaar voor de verfransing bereid was» (3).

Brussel werd gedurende 20 jaar de hoofdplaats van het «Département de la Dyle» en gedurende die periode werd ook, systematisch ditmaal, de verfransing van de hoofdstad doorgevoerd.

Op gebied van het middelbaar onderwijs dat van ouds, voor de sector vrij onderwijs in ieder geval, in handen was van Augustijnen en Jezuïeten, moesten we vaststellen dat er niet veel diende veranderd te worden vermits naast het onderwijs in het Latijn, alleen onderwijs in de Franse taal bestond.

In 1773 had Maria-Theresia het staatsonderwijs in Brussel ingevoerd, maar de onderwijstaal van het alsdan gestichte «Collège Royal» was eveneens het Frans.

In een omzendbrief die bij de stichting van het lyceum te Brussel in 1802 werd gedrukt, lezen we al: «De volken, bij Frankrijk ingelijfd, die een andere taal spreken dan de Fransen en aan andere instellingen dan de Franse gewend zijn, moeten deze oude gewoonten verzaken. Zij kunnen voortaan ter plaatse over de vereiste middelen beschikken om aan hun zonen het onderricht, de zeden en het karakter te verschaffen die ze met de Fransen moeten vereenzelvigen» (4).

Ook op het gebied van het lager onderwijs werd thans systematisch druk uitgeoefend. Tot dan toe was dat lager onderwijs meestal in handen van private personen en was het ook van minder gehalte. Meestal waren dat zo een soort transmutatieklassen waarin de leerlingen er hoofdzakelijk op voorbereid werden hun verder middelbaar onderwijs in het Frans te genieten. Het Frans bewind opende zelf lagere scholen en kende premieën toe aan diegenen die Franse lagere scholen openden.

Dit maakt trouwens deel uit van een ganse, een globale verfransingspolitiek waarvan we nog volgende aspecten kunnen aanstippen.

In 1776 werden de gilden en ambachten afgeschaft. De Vlaamse middenstand te Brussel stond derhalve plotseling alleen en geraakte ook totaal gedesorganiseerd.

Onze Nederlandse rederijders waren hun bloeiperiode van de 16de eeuw lang voorbij en konden praktisch geen manifestaties meer organiseren. Voor het spelen van nederlandstalige toneelstukken moest een speciale toelating worden gevraagd en telkens werd als een conditio sine qua non geëist dat op het programma ook Franse of franstalige stukken zouden worden opgenomen.

Gedurende deze periode wordt ook voor het eerst het Frans de officiële taal van het Brussels stadsbestuur.

Over de toepassing van al deze wetten werd trouwens zorgvuldig gewaakt. Zo moest in 1806 Charles Coquebert de Montbret een onderzoek instellen naar de vooruitgang van het Frans. Hij deelt mee: «In Brussel wordt meer Frans gesproken in de Hoogstraat en omgeving, in de bovenstad en op de marktpleinen; het Vlaams overheerst in de richting van de vaart, van de Schaarbeekse Poort, van de Leuvense Poort» (5).

De met veel vertraging uitgevaardigde en misschien niet altijd behendige maatregelen van Koning Willem de Eerste konden gedurende de vijftien jaren van het Verenigde Koninkrijk aan deze toestand niet veel veranderen en indien men er een balans moest van maken, zouden we veeleer moeten besluiten dat alles te zamen deze maatregelen eerder nadelig uitvielen in die zin dat na 1830 de Nederlandse cultuur daarenboven in zekere kringen in Brussel als onvaderlands beschouwd werd.

Zo breekt dan in 1830 in Brussel en ook in het land, meen ik, voor de Nederlandse taal en de Nederlandse cultuur de meest sombere periode aan van hun geschiedenis. Dan wordt in feite de bodem bereikt.

Niet opdat de Vlamingen er wrok zouden over koesteren wel opdat we zouden fier zijn over de thans bewerkstelligde resultaten, lijkt het mij nodig hier onder andere toch volgende punten uit die periode te onderstrepen:

— Gedurende een ganse eeuw: meer bepaaldelijk tot 1925, stelden wij het zonder officiële Nederlandse vertaling van de grondwet;

— Haast een halve eeuw duurde het vooraleer er in het Vlaamse land aan de Vlamingen het recht toegekend werd zich voor de rechtbanken in hun taal uit te drukken;

— Pas in 1869 verscheen te Brussel een Vlaams weekblad «De Zweep» namelijk, gesticht door Julius Hoste;

— In 1887 pas werd te Brussel de Koninklijke Vlaamse Schouwburg geopend, die gedurende lange tijd het enige Vlaamse culturele centrum, die naam waardig, van de hoofdstad zou zijn.

En ik zou die opsomming tot in het oneindige kunnen verlengen.

Eén enkel, volgens mij kapitaal feit, wil ik toch nog onderstrepen. Jongere mensen en ook buitenlanders, die hoofdzakelijk vertrouwd zijn met de huidige toestand, kunnen het haast niet geloven.

Gedurende bijna een ganse eeuw, is het in dit land voor nederlandssprekenden onmogelijk geweest een universitair diploma te behalen in hun moedertaal. Het is inderdaad pas in 1923 dat aan de Universiteit van Leuven een aanvang gemaakt werd met de vervlaamsing; het Academisch jaar 1930-1931 betekende de aanvang van de Vlaamse Universiteit te Gent. onder het rectoraat van August Vermeylen, terwijl aan de Universiteit van Brussel pas in 1951 de eerste nederlandstalige diploma's uitgereikt werden.

Reeds nu begrijpen vele mensen de verregaande betekenis niet meer van dergelijke toestanden.

Wanneer men dit alles bedenkt, wanneer men al deze elementen systematisch bijeenbrengt, dan moet men

zich, volgens mij, de vraag stellen hoe de Nederlandse taal en hoe de Nederlandse cultuur deze barre, deze sombere 19de eeuwse periode hebben kunnen overleven. Men kan zich afvragen hoe men terug omhoog geraakt is tot de huidige toestand die, in afwachting van de volgens mij komende feitelijke gelijkwaardigheid, de wettelijke gelijkwaardigheid van beide talen en culturen, niet alleen in dit land, maar ook in zijn hoofdstad bevestigd.

En toch zou ik willen dat U als de hoofdgedachte van mijn uiteenzetting zoudt onthouden, dat er thans, sedert enkele jaren, reeds een merklijke, een zeer bemoeiigende opgang plaats greep.

Deze heropstanding is in de eerste plaats en hoofdzakelijk te danken aan wat men de Vlaamse Beweging is gaan noemen, aan dat handvol mensen die nooit wanhoopten en tegen de stroom in, hun taal en hun cultuur verdedigden in zeer moeilijke omstandigheden. Het is hier misschien de plaats om ten titel van voorbeeld, te herinneren aan de enorme moeilijkheden die dienden overwonnen te worden alvorens op initiatief van Juliaan de Vriendt, volksvertegenwoordiger voor Brussel, de wet van 18 april 1898, de zogenaamde gelijkheidswet tot stand kwam, waarbij bepaald werd dat de wetten in het Nederlands en in het Frans gestemd, bekrachtigd, afgekondigd en bekendgemaakt worden, zonder voorrang van de ene tekst op de andere. Drie jaar discussie voor het parlement, zeer woelige en laten wij het maar zeggen, weinig stichtende debatten in de Senaat, samenkomsten, meetings en petitie door gans het Vlaamse land, alvorens op de dag der bekrachtiging door de Koning, te Brugge op de Halletoren de triomfklok kon geluid worden.

Deze afdoende actie van de Vlaamse Beweging werd daarenboven ontegensprekelijk bevorderd door een reeks andere factoren die U wel bekend zijn.

De demografische gegevens bijvoorbeeld die wijzen op een aanzienlijk verschil in evolutie tussen de landstroken ten noorden en ten zuiden van de taalgrens.

De economische gegevens die meebrengen dat de industrie, die voorheen de nabijheid van de steenkoolmijnen opzocht, thans de nabijheid van de zee en van de andere goedkope en gemakkelijke vervoermogelijkheden opzoekt.

De politieke gegevens ook, die de ontvoogding der minder gegoeden meebrachten. Er zou misschien een interessante studie te maken zijn over het punt te weten in hoeverre de taalstrijd ten onzent een vorm was van klassenstrijd en waarom, op zekere uitzonderingen na, diegenen die normaal het meest gevoelig hadden moeten zijn voor het begrip klassenstrijd, bij de aanvang althans, aan anderen de zorg overlieten de taalbarrière, die in vele gevallen ook een klassebarrière was, te bestormen.

Na het historisch kader, zij het dan ook zeer summier geschetst te hebben en terugkomend tot Brussel, wens ik vooreerst een volgens mij zeer belangrijk element bij het dossier te voegen. Het gaat om een passage van het besluit van de culturele afdeling van het Centrum Harmel. Wij lezen er wat volgt: «Zo de Brusselse agglomeratie in grotere mate franssprekend is, dan geven de herkomst van een groot aantal der franssprekende inwoners, en hun tweetaligheid, evenals de aanwezigheid van een belangrijke minderheid met Nederlandse voertaal, de hoofdstad een hybrisch karakter dat haar niet in staat stelt een leidende rol te vervullen bij de ontwikkeling van de Franse cultuur in Wallonië. De aanwezigheid te Brussel van een meerderheid van franssprekenden en de tendens om de Nederlandssprekenden zoveel mogelijk op te

slorpen in een hybridische tweetaligheid of zelfs Franse eentaligheid, hebben aan de andere kant voor gevolg dat de hoofdstad thans niet in staat is een leidende rol te spelen bij de ontwikkeling van de Nederlandse cultuur in Vlaanderen».

Het stuk is op velerlei gebied interessant maar ik wil er alleen de eerste, voor de hand liggende besluiten uit trekken, die steeds de mijne geweest zijn en die luiden als volgt:

Het schijnt inderdaad wel dat Brussel noch voor Wallonië noch voor Vlaanderen de normaal te verwachten leidinggevende culturele uitstraling heeft.

Dit fenomeen schijnt inderdaad zijn oorzaak te vinden in het feit dat de Franse taal- en cultuurgemeenschap een groot aantal nederlandstaligen gedeeltelijk opsloort, zodanig dat zijzelf er haar eigen aard en wezen bij inschiet, terwijl de Nederlandse er haar kracht bij verliest.

Is het dan zo moeilijk tot het besluit te komen dat noch de ene, noch de andere cultuurgemeenschap er belang bij heeft een strijdperk te maken van wat een contactpunt, een brug, een bindpunt, een oase... van wederzijds begrip zou kunnen zijn.

Dat zulks niet alleen wederzijdse eerbied veronderstelt maar ook, meer praktisch gezien, een zeker evenwicht tussen de gesprekspartners, ligt voor de hand.

Is het voor de Vlamingen geen uitzonderlijke taak, in dergelijke optiek, met dergelijk einddoel, dit thans niet, nog niet, bestaande evenwicht te bevorderen?

Ligt daar niet het hoger belang van Brussel en van gans dit land, welke ook zijn toekomstige politieke indeling of organisatie weze?

Schreef August Vermeylen niet reeds in 1914: «O, ik » zou U met heel mijn ziel willen inprenten, hoe » vreselijk ernstig dat vraagstuk van Brussel is. Ik zeg » het niet alleen tot de Vlamingen, ik zeg het tot het » gehele land, want het lijdt voor mij geen twijfel, dat » de toekomst der Belgische natie aan dit vraagstuk » verbonden is. Brussel is de enige door-en-door Bel- » gische stad, half Frans en half Vlaams, de natuurlijke » schakel tussen Vlaanderen en Wallonië. Dat kan » Brussel blijven, indien hier een Vlaamse cultuur zich » natuurlijk ontwikkelen kan naast de Franse. Maar » wordt het Vlaams hier versmacht, zoals men 't er op » toelegt, dan is de band verbroken, en daar kan het » ergste op volgen.»

En verder nog:

«België mag geen zieltje verkwisten van de energie » die het nodig heeft om midden tussen de voor- » naamste beschavingen van West-Europa een grote » natie te worden.

» Bedenkt het wel, en ik zou willen dat mijn stem » hier buiten dringe, tot in de oren van al de volks- » vertegenwoordigers die morgen of overmorgen hun » stemmen zullen uitbrengen; ik spreek niet onder de » invloed van de hartstocht, wat ik zeg is de vrucht van » kalme beredenering; bedenkt het wel; *wij staan hier » voor geen vraagstuk van ondergeschikt belang: voor » het nationale vraagstuk zelf.* En dat staat boven alle » partijen-politiek.» (6).

Klinkt het niet profetisch wanneer wij horen hoe Vermeylen in 1914 Brussel met West-Europa in verband brengt.

Want ook dat is voor de Nederlandse taal en cultuur in Brussel een lichtpunt van het grootste belang.

Ik spreek niet eens van Benelux waar ruim 3/4 van de staatsburgers tot de Nederlandse taalgroep behoren, maar van het Europa dat, trots de onvermijdelijke barensweeën die wij kennen, een onafwendbaar historisch feit geworden is.

In het huidige Europa der zes behoort 10 % van de bevolking tot de Nederlandse taalgroep en werd het Nederlands vanzelfsprekend, en zonder dat iemand er ooit aan dacht zulks te betwisten, erkend als één der vier officiële talen van de gemeenschap.

Paradoxaal is het misschien dat, in rechte en in feite de Nederlandse taal veel gemakkelijker erkend werd in de schoot van de Europese gemeenschap dan in haar «would be» hoofdstad.

Sommigen hebben de vrees geopperd dat de nederlandsprekenden nu reeds numeriek de zwakkere broertjes, bij een verruiming van deze Europese gemeenschap zouden opgeslorpt worden.

Ik veroorloof mij er een gans andere mening op na te houden.

Welke ook de omvang van deze verruiming weze, van de Theems tot het Oeralgebergte of anders, zullen andere, laten wij zeggen kleinere cultuurgemeenschappen opgenomen worden. Ik denk aan de Denen, aan de Noren, enz.

Niets laat, volgens mij, toe te denken dat wie ook, ten hunnen opzichte zou gaan doen aan cultureel imperialisme, dat wie ook die gebonden diversiteit, die een verrijking daartelt, zou willen uniformiseren.

Wie de verbeeldingskracht kan opbrengen om zich in te beelden wat de hoofdstad van een verenigd Europa zal zijn, kan, geloof ik, ook meteen inzien dat in deze hoofdstad geen plaats is voor taalkwezelarij, en nog veel minder voor taal-onverdraagzaamheid of taalplagerijen.

Eenieder moet volgens mij inzien dat het onmogelijk is, ondenkbaar is, terzelfdertijd de feitelijke eentaligheid van een stad en haar internationale roeping te bevorderen.

Wanneer wij de staat van de Nederlandse cultuur in het Brusselse gedurende deze laatste jaren overschouwen, zien wij meteen dat, naast vele schaduwzijden, er ook een hele reeks speciaal bemoedigende vaststellingen kunnen gedaan worden. Opzettelijk wil ik mij tot deze laatste beperken.

Vooreerst dient gewag gemaakt van de culturele betrekkingen met Nederland.

De Belgische Regering heeft in 1946 een *cultureel verdrag met Nederland getekend*. Volgens artikel 12 van dit verdrag moeten de partijen een grotere intensiteit geven aan de culturele en intellectuele uitwisseling tussen beide landen door het organiseren van concerten, toneelvoorstellingen, voordrachten, tentoonstellingen van artistieke en wetenschappelijke aard, door de verspreiding van boeken en periodieken, door de film en de radio. Uiteraard worden een aantal van deze manifestaties te Brussel gehouden. Wat de «Algemene Conferentie der Nederlandse Letteren» betreft, de negende algemene vergadering bereikte te Brussel haar hoogtepunt. Op 25 oktober 1959 werd door de Koning de Prijs der Nederlandse Letteren uitgereikt aan Adriaan Roland Holst. Wij herinneren ons de prachtige wijze waarop onze vorst enkele verzen van deze befaamde dichter heeft voorgedragen. Verder zijn er elk jaar de zogenoemde componistendagen die afwisselend in Nederland en België worden georganiseerd. Nederlandse toneelgroepen, als b.v. Studio, het Rotterdams Toneel, Ensemble, Centrum, de Haagse Comedie en de Nederlandse Comedie komen geregeld voorstellingen geven.

Ook tentoonstellingen zijn er in het kader van het Belgisch-Nederlands cultureel akkoord geweest, onder meer in 1952 een tentoonstelling van Nederlandse beeldhouwkunst, in 1961 van Nederlandse tekeningen uit de 17de eeuw en een andere: «Vier eeuwen Ne-

derlandse tekeningen»; in 1962: «21 Nederlandse schilders van nu». Nederlandse musici werden uitgenodigd op de Middagconcerten, in het Conservatorium, het Paleis voor Schone Kunsten, de Belgische Radio en Televisie. Hierbij kwam het befaamde Concertgebouw-orkest ook een keer aan de beurt. Het kwam ook tot gezamenlijke vergaderingen van de Belgische Academie en de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen.

Voorlopig hebben wij slechts één schouwburg, maar deze, de Koninklijke Vlaamse Schouwburg, vervult op zeer voortreffelijke wijze zijn taak in onze hoofdstad. Niet alleen per stuk stijgt het aantal toeschouwers bestendig maar tevens per vertoning, terwijl de speelduur momenteel vier weken bedraagt. De avant-gardegroep «Toneel Vandaag» nam vijf jaar geleden de taak over van het intussen verdwenen «Brusselse Kamertoneel». Hier wordt het moderne repertorium verdedigd en geregeld wordt werk van Vlamingen gegeven. Er bestaan bovendien een aantal kringen voor liefhebberstoneel die werkelijk actief zijn. Vooral in de randgemeenten dragen ze er het hunne toe bij om het Vlaams cultureel leven op peil te houden. Bovendien kan men er niet genoeg de nadruk op leggen hoezeer goed toneel de toeschouwers hun taal doet liefhebben.

Ik had het al even over de middagconcerten die in Brussel een grote faam genieten. Even bekend zijn de Middagen van de Poëzie en van het Toneel. Op de «Middagen van de Poëzie» komen naast Vlaamse ook talrijke Nederlandse auteurs en voordrachtskustenaars spreken: enkele namen:

Liebaers, Huygens, Ben van Eysselsteyn, Hubert Lampo, Gerard Walschap, Herman Teirlinck, Marc Galle, Karel Jonckheere, Garnt Stuiveling, Raymond Brulez, enz... Evenals de «Middagen van het Toneel» trekken ze onder de middaguren een buitengewoon belangstellend publiek aan. Een kleine vergelijking met «Les Midis de la poésie». In deze Franse sectie waren er in 1951-1952: 5.110 aanwezigen op 18 voordrachten. Gemiddeld 284 dus. In hetzelfde jaar waren er 2.636 aanwezigen op de slechts acht voordrachten die aan de Nederlandse sectie werden voorbehouden. Gemiddeld 292. In 1961-62 dus precies tien jaar later woonden 3.788 personen 16 vergaderingen van de Franse sectie bij, wat een gemiddelde van 236 betekent; in de Nederlandse sectie kwamen 2.634 personen naar de 10 voorstellingen: gemiddeld 262 dus. Voorwaar een prachtig sukses!

Een ander, volgens mij zeer belangrijk element is de invloed van de nederlandstalige radio-uitzendingen en, sedert enkele jaren ook, van de televisie.

En dit onder zeer diverse aspecten.

Vooreerst bracht de B.R.T., die zich steeds laat leiden door de resoluties van de conferentie der Nederlandse Letteren, en zonder daarom in het minst de Vlaamse kunstenaars te benadelen, ook de Noord-Nederlandse auteurs rechtstreeks in de huiskamer van de Vlaamse gezinnen.

In dit verband kunnen wij, alleen maar voor het afgelopen jaar, volgende punten aanstippen:

— de uitbreiding tot de radio, van het procédé der gemengde Nederlands-Belgische werkgroepen en de aanduiding van een vaste vertegenwoordiger van de BRT in Hilversum;

— het feit dat er naar gestreefd wordt, in de TV-rubriek «Vergeet niet te lezen», naast twee Vlaamse auteurs telkens ook een Nederlandse schrijver voor de camera te brengen. Zo zagen wij dit jaar onder meer: Heere Heeresma, Michel van de Plas, C.K. van het Reve, Fem Rutke, Judith Herzberg, Willem En-

zinc, Steven Membrecht, Jaap Koopmans, Esteban Lopez, Fokke Sierksma, Abel J. Herzberg, Jos. Rutting, Ant. van Kampen, Anton van Duinkerken en Kees Fens.

— de Maignet-reeks die u momenteel op het scherm krijgt met Kees Brusse in de hoofdrol, een co-productie met de VARA. De Vlaamse tv is er, wat de vertolkers betreft, in vertegenwoordigd door Marcel Hendrickx en Wies Andersen.

— de talrijke overnamen van de Nederlands tv. die de BRT er toe in staat stellen het Nederlands cultureel gehalte van haar uitzendingen te verhogen en de kijkers geregeld in contact te brengen met acteurs, kleinkunstenaars en andere toonaangevende figuren uit de amusementswereld, die alle mogelijkheden van onze taal op overtuigende en vaak schitterende wijze demonstren.

Deze inbreng uit het Noorden maakt in totaal vijf procent van het geheel uit. Een belangrijke plaats in dat Hilversumse contingent neemt het toneel in, waarvan de hoge waarde thans algemeen wordt erkend. De psychologische weerstand die aanvankelijk moest overwonnen worden, is merkkelijk verzakt.

Naast de zeer voortreffelijke en ook zeer doelmatige inspanningen ter verspreiding van het werk van Vlaamse kunstenaars, zien wij hierin een zeer lofwaardige inspanning met het oog op de homogenisatie en tevens de algemene verspreiding van de Nederlandse cultuur.

Maar er is nog meer dan dat te zeggen over de Belgische Radio en Televisie.

Er is het belangrijk feit dat zij bij vele gelegenheden haar studio's openstelt voor het publiek, bij gelegenheid van concerten bijvoorbeeld.

Er is het feit dat zij zeer dikwijls haar studio's verlaat om, zowel te Brussel als in het Vlaamse land, publieke concerten of vertoningen te geven.

Er is ook, en daar wil ik vooral de nadruk op leggen, de rol die door de radio sedert de aanvang gespeeld wordt in de verspreiding van het algemeen beschaafd Nederlands.

Stellen wij ons maar eens de vraag hoeveel mensen, vóór het ontstaan van de radio, buiten hun schooljaren of eerder buiten hun schooluren, de gelegenheid kregen al is het maar één woord algemeen beschaafd Nederlands te horen spreken.

Dan zien wij ook meteen wat het betekent, wanneer dagelijks dank zij de radio en televisie, in iedere Vlaamse huiskamer behoorlijk Nederlands weerklinkt weze het via culturele uitzendingen, via nieuwsberichten of zelfs via commentaar bij tienerplaatjes.

Wanneer wij het belang kennen voor een culturele gemeenschap, van een eenvormige, beschaafde taal, dan moeten wij ook, mijns inziens, hulde brengen aan allen, die ten welke titel ook, hun medewerking verlenen aan de BRT.

Een ander belangrijk Brussels probleem houdt verband met de openbare bibliotheken: vrije en gemeentelijke.

Afgezien van de uiterst verdienstelijke rol die ook hier gespeeld wordt door Davidsfonds en Willemsfonds, afgezien ook van de ernstige inspanning die door enkele gemeentebesturen van de agglomeratie gedaan wordt, moeten wij wel vaststellen dat de toestand op dat gebied erbarmelijk was.

Hier nochtans ook twee lichtpunten:

Vooreerst, en ik meen geen staatsgeheim te verklappen, wanneer ik U dat vertel, heeft Minister van Elslande besloten volgens modaliteiten die ik onderzocht en met hem besproken heb, over te gaan tot een

bijkomende, consequente ter beschikkingstelling van nederlandstalige boeken in sommige openbare bibliotheken uit het Brusselse.

Dat voor dergelijke boeken alhier wel degelijk belangstelling kan bestaan, is volgens mij bewezen door het feit dat de Vlaamse Boekenbeurs dit jaar te Brussel een onverhoopt succes kende en door meer dan 25.000 mensen werd bezocht.

* * *

Ik zou U zeer langdurig moeten spreken over de taalwetten van verleden jaar; die van 30 juli 1963 houdende taalregeling in het onderwijs en die van 2 augustus 1963 op het gebruik van de talen in bestuurszaken, die, wat sommigen er ook mogen van zeggen, een aanzienlijke, een afdoende stap vooruit betekenen.

Even afdoende als voorheen de wet van 15 juni 1935 op het gebruik van de talen in gerechtszaken, die slechts licht diende gewijzigd te worden, misschien omdat zij beter gemaakt was dan de andere taalwetten uit de dertigerjaren, of misschien omdat zij, en dat strekt onze magistratuur ter ere, volledig en te goeder trouw toegepast werd.

Onder vele andere dienen een reeks voor de Hoofdstad Brussel bepaald positieve punten speciaal onderstrept.

In verband met het onderwijs is er vooreerst de beschikking waarbij vastgesteld wordt dat nederlandstalige onderwijsinstellingen ook onder nederlandstalige directie moeten staan. Deze maatregel zal voorzeker zowel de recrutering als de vlotte betrekkingen tussen ouders en directie bevorderen.

Er is ook art. 21 van de wet waarbij voorzien wordt dat, zolang de gezinshoofden niet in de mogelijkheid zullen verkeren, hun kinderen op een redelijke afstand naar een officiële school te sturen, de Staat jaarlijks in het Brusselse tien lagere scholen met kleuterafdeling zal oprichten.

De beschikkingen in verband met het onderwijs in de tweede taal, die in beide stelsels, naast de grondige kennis van de moedertaal, met al haar eigenschappen en haar genie, ook een grondige kennis van de tweede landstaal moeten mogelijk maken.

Dat er op dit uiterst belangrijk gebied nog veel te verwezenlijken is, bewijst volgend curiosum, om het met een zacht woord uit te drukken.

Wanneer een jonge man uit het Brusselse bij het einde van zijn humaniora als ambtenaar wil in dienst treden bij het provinciaal bestuur van Brabant of bij een gemeente uit het Brusselse, dient hij een examen af te leggen in zijn onderwijstaal en daarenboven moet hij, overeenkomstig de wet, door een examen bewijzen dat hij een *elementaire* kennis bezit van de tweede landstaal.

Ons wetboek steeds ter hand houdend zien wij dat hij gedurende meer dan 1.800 uren onderwijs genoot in die tweede taal en bij het einde van tien opeenvolgende jaren moest slagen in een examen over die taal. Zeer tot mijn spijt kan ik U geen statistiek meedelen over het percentage recipiendarissen die zakken in deze examens.

In verband met de wet op het gebruik van de talen in bestuurszaken is er vooreerst het belangrijk feit dat de wetgever bepaald heeft, dat de Brusselse agglomeratie radicaal tweetalig zou zijn en dat hij, omdat hij er wegens de mentaliteit van sommigen toe verplicht was, in detail uitgestippeld heeft op welke manier deze regel diende toegepast te worden.

Er zijn de verscheidene opdrachten die toevertrouwd worden aan de Vice-Gouverneur en waarvan ik zonder

zelfoverschatting meen te mogen zeggen dat zij van zijn taak misschien één van de meest perikelvolle maar zeker ook één van de meest begeisterende maken.

Meer bepaaldelijk in verband met het culturele leven belast de wet de Vice-Gouverneur, «met het bevorderen aldaar van de harmonische ontplooiing van de Nederlandse en de Franse cultuur, onder meer door het voordragen aan de regering van de maatregelen die nuttig zijn voor de ontwikkeling van de onderwijsinstellingen in beide taalstelsels, voor de uitbreiding van de kennis van beide talen en voor de aanmoediging van culturele activiteiten in de diverse sectoren».

U ziet dat deze Vice-Gouverneur, die, in tegenstelling met wat zijn titel zou kunnen laten vermoeden, rechtstreeks afhangt van de ministerraad, een enorme invloed kan uitoefenen ten bate van de bloei van beide culturen te Brussel, maar dan, voorlopig althans, hoofdzakelijk ten voordele van de Nederlandse die heel wat achterstand in te halen heeft. Hij weet het.

En ware het nu mijn bedoeling geweest een algemene inventaris op te stellen van de culturele activiteit in het Brusselse had ik U nog talrijke zeer verdienstelijke groeperingen en initiatieven moeten signaleren. Ik had U dan onder andere moeten spreken over het Kunst- en Kultuurverbond, over de door August Vermeylen gestichte Vlaamse Club, over de diepdoordringende werking van het Davidsfonds, over Willemsfonds en Vermeylenfonds, over de Lodewijk de Raetstichting, over de August Vermeylenkring, onder leiding van minister Fayat, die vorige winter 1500 toehoorders mocht begroeten op een lezing van Prof. Weisgerber en Hugo Claus.

Ik meen te mogen zeggen, Mevrouwen, Mijne Heren, dat dit alles van aard is om tot optimisme te stemmen.

Ik weet wel, en ik zegde u reeds, dat ik opzettelijk uit mijn betoog de menigvuldige, thans nog bestaande schaduwzijden geweerd heb.

Ik besef, beter dan wie ook, dat wij nog een heel eindje verwijderd staan van de door de wetgever gewenste en voor het algemeen belang onontbeerlijke harmonie. Wel ben ik er persoonlijk van overtuigd dat de oplossing niet alleen mogelijk is, maar ook dat ze in het verschiet ligt.

Daartoe is het noodzakelijk dat de Vlaamse opinie even waakzaam zou blijven als voorheen en, bijvoorbeeld in verband met de huidige taalwetgeving, bestendig zou staan op haar naleving.

Daartoe is ook de medewerking van gans het Vlaamse land vereist. Enkele jaren geleden heeft de burgemeester van Antwerpen een geveugeld woord gelanceerd: «Antwerpen laat Brussel niet los». Welnu, niet alleen van Antwerpen maar van heel Vlaanderen moet worden verwacht dat het geregeld en systematisch de lichtelijk verzwakte culturele accumulator als ik me zo mag uitdrukken, komt laden. Pas dan zullen de vonken kunnen uitslaan die zullen getuigen van een rijke en nationaal-hoofdstedelijke persoonlijkheid.

De toestand is heden ten dage zo dat van de Brusselse Vlamingen nog veel meer vereist wordt en wel vooreerst een zeer positieve, een zeer coöperatieve houding ten overstaan van alle Nederlandse culturele manifestaties in het Brusselse. Niet in een geest van vijandigheid ten overstaan van de Franse cultuur, niet in een geest van uitdaging, die anderen zomin verdragen als wij, wel in een geest van bewuste fierheid over eigen schoon en eigen culturele waarden.

Het cultureel niveau van een gemeenschap of van de bewoners van een agglomeratie kent noch numerus clausus noch verzadiging en op louter cultureel gebied

is iedere aanbreng een verrijking. Haast dagelijks herhaal ik ten overstaan van franstaligen bij wie men poogt een vrees op te wekken voor een soort Vlaams imperialisme, dat er voor de Vlamingen te Brussel geen enkele franstalige schouwburg, geen enkele franstalige bibliotheek, geen enkele franstalige culturele kring te veel is en dat hun streven alleen tot uiteindelijk doel heeft er minstens evenveel en minstens even degelijke van hun eigen cultuurgezelschap te zien ontstaan, niet eens in een geest van vreedzame coëxistentie, maar in een positieve geest van wederzijdse verrijking door wederzijdse eerbied en begrip.

Buiten deze alzijdige aanwezigheidspolitiek en een vranke voorlichting van hun franstalige stadsgenoten vereist mijns inziens de huidige toestand ook nog vanwege de Vlamingen, opdat zij hun taal en cultuur in Brussel zouden affirmeren, een zeer hoge en zeer brede visie op het gebeuren in binnen- en buitenland.

«Vlaming zijn om Europeër te worden» schreef August Vermeylen.

Waarschijnlijk in een kwade bui schreef Gerard Walschap, die toch het zijne bijgebracht heeft tot de Nederlandse cultuur, eens volgende boutade neer die enorm overdreven is maar die wij Vlamingen, bij onze autocritiek, toch ook niet zonder meer opzij kunnen schuiven.

«Wil het Vlaamse volk volwaardig worden,» schreef Walschap, «dan moet het zijn provincialistische dweep-» zucht overboord gooien en streven naar wereldburger-» schap in humaniteit. Behangen met vlaggen, bestoken » met speldjes, op herrie uit, vechtend, onverdraag-» zaam, zijn pretentie uitschreeuwend van zodra hij » vermoedt dat iemand aanwezig is die het niet kan » verdragen, zal de Vlaming een botterik blijven. Hij » zal pas de goede weg kunnen opgaan van zodra hij » erkent dat hij behoort tot een gemeenschap die de » fysiek mindere is van haar burens, lelijk bouwt, zich » slecht kleedt en geen manieren heeft.» (7)

Om te besluiten is er een raad die ik mij verstout in verband met dit alles te geven. Hij heeft betrekking op het bestendig spreken, door de Vlamingen te Brussel, van algemeen beschaafd Nederlands.

Ik had reeds de gelegenheid hiervan gewag te maken wanneer ik het had over de invloed van radio en televisie. Ik wil er mijn slotwoord van maken, én omdat ik het zo belangrijk vind én omdat het mij de gelegenheid geeft U te herinneren aan de prachtige, aan de pathetische oproep die Herman Teirlinck in 1957 tot de burgemeester van Brussel richtte en die luidde als volgt:

«Met de voornaamheid bekleed van het Algemeen » Beschaafd, verlaat de Vlaming de vitrines van het » folkloristisch museum. Hij wordt een vurige, werk- » zame actualiteit en wil opgenomen worden in de » levende wereldrevolutie. Zoals toch onze heind en ver » befaamde Grote Markt de nieuwe stadsombouw, met » zijn tunnels en skyscrapers niet in de weg komt » staan, wil het leuke ketje zich opwerken tot een » waardige tijdgenoot van de moderne Europeaan in » Londen, Rome of Parijs. Dit betekent allermint een » aanslag op de Vlaamse eigen aard. Dit betekent een » weigering om in een verstrakt verleden te worden » achteruitgeweerd. Hoe hij ook de sappigheid mag » proeven van het onsterfelijke Brussel, hij zal zich » voortaan aanstellen met de distinctie van een wereld- » burger en hij zal Nederlands spreken. Er is, beneden » en benoorden de Moerdijk, maar één taalgebied dat » zich uit alle Dietse dialecten heeft gepuurd, en dat » is het gebied der Nederlandse taal, gemeengoed en » wellevende gedraging van Hollanders en Vlamingen.

» Mijnheer de Burgemeester, help ons als Belg die » hogere standing veroveren ! » (8).

(1) Geciteerd door H. Aelvoet, Honderdvijfentwintig jaar verfransing in de agglomeratie en het arrondissement Brussel (1830-1955), 1957, p. 5. In deze studie, alsook in L. Lindemans, Het vraagstuk Brussel uit Vlaams oogpunt, z.d., treft men een rijk documentatiemateriaal aan.

(2) Geciteerd in de Brusselse Post, 15 april 1951. Vgl. Aelvoet, op. cit. p. 5.

(3) op. cit. p. 7.

(4) Aelvoet, op. cit. p. 6.

(5) Bulletin de l'Académie Royale de Langue et de Littérature françaises, Tome III, n° 6, déc. 1924, p. 176.

(6) Geciteerd in Geen Talentelling, Memorandum van het Vlaams Aktiekomitee Brussel en Taalgrans, 1959, p. 3.

(7) Gerard Walschap : Salut en Merci.

(8) Fragment uit een korte toespraak die Herman Teirlinck hield naar aanleiding van de opening van de week voor het A.B.N. in 1957. Deze tekst werd ons meegedeeld door de heer Marc Galle, Oud-Voorzitter van de Vereniging voor beschaafde Omgangstaal.

Syndikale vrijheid : ook voor rijkswachters ?

Het verbod door de hogere overheid aan de rijkswachters opgelegd om bij een vakorganisatie aan te sluiten, samengaande met de genomen tuchtregtelijke maatregelen ten aanzien van rijkswachters, die zich toch bij een vakorganisatie hadden aangesloten en de afdanking van deze rijkswachters die weigerden ontslag te nemen bij het « Eenheidssyndikaat van de Rijkswacht » opgericht in Bergen (sept. 1964), hebben het principe van de syndikale vrijheid in ons land eens te meer in vraag gesteld : zijn de rijkswachters inderdaad de laatsten, die van deze fundamentele vrijheid, erkend aan elke Belg, niet genieten ? Of is het zo, dat ze dit recht wel hebben en dat alleen maar een statuut dient uitgebouwd waarbij passende verhoudingen tussen de vakorganisatie en de werkgever (overheid) in het kader van een of ander orgaan worden tot stand gebracht ?

1. De verovering van de syndikale vrijheid...

Het is slechts na een zeer lange tijd, nl. in 1921, dat de vrijheid van vereniging — en meteen ook de syndikale vrijheid — alhoewel reeds erkend in 1930, als een der fundamentele rechten van elke Belg, in ons maatschappelijk bestel, een volwaardige plaats verwierf. Alhoewel deze vrijheid reeds bij artikel 20 van onze grondwet werd erkend, zou eerst de wet van 24 mei 1921 de vrijheid van vereniging in het algemeen garanderen. Voortaan zou « de vrijheid van vereniging op elk gebied gewaarborgd zijn. De wet van 1921 beschermt zowel de positieve vrijheid d.w.z. de vrijheid bij een vereniging aan te sluiten, als de negatieve vrijheid d.w.z. de vrijheid geen deel uit te maken van een vereniging (1).

2. ...in de openbare sector.

Algemeen wordt aanvaard dat de wet van 1921 zowel voor werknemers in overheidsdienst, als voor de werknemers van de privé-sector geldt. Alle werknemers, genieten dan ook van de vrijheid van vereniging, m.a.w. ook van de syndikale vrijheid, d.i. een vereniging op te richten met als doel de beroepsbelangen der leden te behartigen, of bij een dergelijke vereniging als lid aan te sluiten. In het verslag aan de Koning bij het K.B. van 20 juni 1955, houdende het syndikaal statuut van het personeel der openbare diensten leest men : « Het juridisch statuut van het syndikalisme in ons land is dat van het vrije syndikalisme. Zoals elke andere tak van het syndikalisme, moet het administratief syndikalisme er het voordeel van bekomen. Slechts de « indringing » ervan in de bestuurssector dient gereguleerd te worden en erkend. Terwijl in hetzelfde verslag ook uitdrukkelijk naar artikel 20 van de Grondwet en de wet van 24 mei 1921 wordt verwezen.

3. Ook voor de rijkswachters...

In zijn nota's van 3 september en 26 september 1964

verbiedt Lt. Gn. Thiel aan het personeel van de rijkswacht toe te treden tot een vakorganisatie of zelf een vakorganisatie op te richten (nl. in verband met het voorlopig syndikaal comité dat op 25 september 1964 te Bergen werd samengesteld). De Lt. Gn. komt tot dit besluit op grond van de volgende redenering : « Het K.B. van 20 juni 1955 houdende syndikaal statuut van het personeel der openbare diensten, somt in zijn eerste artikel de categorieën van personeel op die aan deze bepalingen zijn onderworpen. In die lijst komen noch de leden van de rijkswacht, noch die van de andere krijgsmachten voor. Het feit dat de militaire werklieden van de instellingen en diensten van het leger er wel in vermeld zijn, bewijst dat het personeel van de Landsverdediging door de opsteller van het K.B. niet werd vergeten. Derhalve moet hieruit worden afgeleid dat de leden van de krijgsmacht en de rijkswacht opzettelijk uit die bepalingen van het genoemd K.B. werden geweerd. Na het verschijnen van het K.B. van 20 juni 1955, hebben sommige nieuwe categorieën van het personeel der openbare diensten, bij een bijzonder K.B., de toelating bekomen zich bij een vakbond aan te sluiten. Daar het personeel van de rijkswacht, noch bij het K.B. van 20 juni 1955, noch bij enig ander bijzonder K.B. tot toekenning van een syndikaal statuut werd vermeld, mag het tot geen enkele vakbond toetreden. » (3 sept.).

Deze redenering lijkt ons totaal ongegrond. In de desbetreffende nota wordt immers een verwarring gemaakt tussen het recht een vakorganisatie op te richten of er bij aan te sluiten enerzijds en het statuut, de organisatie van de betrekkingen tussen de vakorganisatie en de werkgever-overheid anderzijds. Het ontbreken van syndikaal statuut betekent niet dat de rijkswachter niet het recht zouden hebben een vakorganisatie op te richten, of bij een vakorganisatie aan te sluiten, fundamenteel recht erkend aan elke Belg, maar wel dat de indringing van dit syndikalisme in de bestuursstructuur nog niet werd geregeld.

Het verbod bij een vakorganisatie aan te sluiten, alsmede de eventuele sanktionering ervan blijkt dan ook ongegrond. Rijkswachters genieten, zoals trouwens de andere militairen van het recht zich te verenigen, overeenkomstig Par. III, alinea 5, woord vooraf van het « reglement op de militaire tucht », Ministerie van Landsverdediging, 1959, blz. 12. Alleen mogen militairen geen deel uitmaken van een politieke groepering, overeenkomstig artikel 29 van hetzelfde reglement. Buiten deze beperking evenwel heerst de volledige vrijheid, alzo voor de verdediging der beroepsbelangen.

Reeds eerder trouwens (jan. 1961) werd een vereniging van beroepsofficieren opgericht met o.m. als doel : « de verdediging te verzekeren van zowel individuele als algemene belangen van al de leden van de gewapende macht, en de Rijkswacht op het professioneel, moreel en materieel vlak » (2).

Besluit.

Zoals elke andere werknemer, geniet de rijkswachter van de vrijheid van vereniging en van de syndikale vrijheid, hem erkend door de grondwet, de wet van 24 mei 1921 en het militair tuchtreglement. De rijkswachters hebben het recht zich te verenigen ten einde hun beroepsbelangen te behartigen. Alleen de indringing van de vakorganisatie, die hun belangen waarneemt, in de bestuursstructuur dient nog geregle-

menteerd. Moge deze reglementering, bij wijze van syndikaal statuut, vlug tot stand komen.

- (1) Zie verder : R. BLANPAIN, *De syndikale vrijheid in België*. Leuven, 2de uitg., De Standaard, 1963.
(2) «Vrijheid van Vereniging : ook voor officieren», *Zending*. 1961, september, blz. 13-15.

R. BLANPAIN,
Docent aan de Rechtsfaculteit
te Leuven.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 11 september 1964.

Voorzitter-verslaggever : M. de Bersaques.

Advocaat-generaal : M. Janssens de Bisthoven.

Advocaten : Mrs. Simont en Van Rijn.

Bevoegdheid en aanleg. — Gevolgen ten aanzien van interessen en kosten bij onbevoegdheid *ratione loci*. — Exceptie van onbevoegdheid *ratione loci*. — Tegen te werpen voor andere excepties en verweermiddelen? — Strekking van art. 169 R.V.

*De tot betaling van facturen aangesproken gedaagde, dagvaardt op zijn beurt de oorspronkelijke eiser; in dit geding stelt deze laatste dezelfde vordering bij wijze van wedereis. Als de rechtbank *ratione loci* onbevoegd was om kennis te nemen van de eerste vordering, doch de ontvankelijkheid van de wedereis niet betwist wordt, kan de rechtbank, beslissend over de wedereis, de verweerder niet veroordelen in de kosten van de eerste vordering. De veroordeling tot de gerechtelijke interessen, die met de moratoire interessen gelijkstaan, vindt niettemin haar grond in art. 1139 B.W. daar de dagvaarding voor een onbevoegde rechter als een aanmaning geldt.*

Als de verweerder in hoofddeel aan de rechtbank vraagt : a) zich onbevoegd te verklaren *ratione loci*; b) de eis niet ontvankelijk te verklaren; c) nog meer subsidiair de vordering ongegrond te verklaren, laat hij klaar zijn wil kennen om in hoofddeel, de exceptie van onbevoegdheid in te roepen en om slechts in ondergeschikte orde ten gronde te concluderen. Zo hij in zijn conclusies niet eerst de exceptie heeft opgeworpen volstaat zulks niet opdat ze niet meer ontvankelijk zou zijn. Uit de tekst van art. 169 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering blijkt immers niet, dat de verweermiddelen en gezegde exceptie in dezelfde procedureakte niet mogen voorgebracht worden en dat die exceptie noodzakelijk daarin eerst moet worden vermeld.

Cie Commerciale t./ Usine Cotonnière en Mr. Moreels.

Gelet op het bestreden arrest op 5 maart 1962 door het Hof van Beroep te Gent gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1153, 1317, 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek, 37, 37bis, 37 ter, 39, 41 en 50 van de wet van 25 maart 1876, houdende de eerste titel van het inleidend boek van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, deze artikelen gewijzigd door de artikelen 8, 9 en 11 van de wet van 15 maart 1932, en voor zoveel als nodig van

de artikelen 8, 9 en 11 van evengenoemde wet van 15 maart 1932, 130, 166, 168, 169, 174 en 414 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, gewijzigd door de artikelen 2 van de wet van 15 maart 1932 en 20 van het koninklijk besluit nr. 300 van 30 maart 1936 (en voor zoveel nodig van de artikelen 2 van meergemelde wet van 15 maart 1932 en 20 van het evengenoemde koninklijk besluit nr. 300 van 30 maart 1936),

doordat het bestreden arrest, uitspraak doende zowel door eigen redenen als door overneming van de redenen van de eerste rechter, beslist dat deze zich terecht bevoegd «*ratione loci*» bevonden heeft om van het geschil kennis te nemen, om de redenen dat : 1) in het exploit waardoor zij de firma Desatex, in de zaak door haar curator vertegenwoordigd, tot vrijwaring opriep en tegen de verweerders een hoofdvordering instelde, eiseres zich eerst het recht voorbehouden had de ontvankelijkheid van de hoofdvordering van verweerder «*Usine Cotonnière d'Erembodegem*» te betwisten, alvorens voorbehoud te maken omtrent de territoriale bevoegdheid van de kennisnemende rechtbank, en aldus de bevoegdheid van de rechtbank niet zou afgewezen hebben voor elke andere exceptie of elk ander verweermiddel, in strijd met het bij artikel 169 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering voorgeschrevene; 2) in de gronden van haar conclusies vóór de eerste rechter, eiseres eerst de ontvankelijkheid en de gegrondheid van de vordering van eerste verweerder besproken had, alvorens de bevoegdheid van de kennisnemende rechtbank af te wijzen en aldus zou nagelaten hebben «*in limine litis*» een middel tot afwijzing van territoriale bevoegdheid op te werpen; 3) eerste verweerder haar vordering herhaald had, in de vorm van een wedereis tegen de vordering van eiseres, zodanig dat de eerste rechter daarvan kennis had kunnen nemen bij toepassing van de artikelen 37 en 50 van de wet van 25 maart 1876; 4) de bevoegdheid van de eerste rechter gerechtvaardigd zou zijn door de vernochtheid, bestaande tussen de hoofdvordering van eiseres, welke behoorde tot de bevoegdheid «*ratione loci*» van de Rechtbank van Koophandel te Aalst, en de vordering van de eerste verweerder;

terwijl, eerste onderdeel, de vraag, of een middel tot afwijzing van territoriale bevoegdheid opgeworpen is voor elke andere exceptie of verweermiddel, «*behalve die voorzien in de artikelen 166 en 174 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering*», alleen mag beoordeeld worden met inachtneming van de akten van rechtspleging waardoor verweerder in het geding waarop die akten betrekking hebben, de excepties of verweermiddelen doet gelden die hij aan de vordering tegenwerpt, en afgezien van de in een ander geding verrichte akten welke, zolang geen beslissing tot samenvoeging van de zaken gevallen is, vreemd blijven aan de

eerste van die zaken; waaruit volgt, dat de rechter niet mocht laten gelden dat eiseres het middel tot afwijzing van de bevoegdheid niet «in limine litis» opgeworpen had, om reden dat zij in het exploit tot inleiding van haar vordering tot vrijwaring tegen tweede verweerster en van haar hoofdvordering tegen de twee verweerders voorbehoud gemaakt had aangaande de ontvankelijkheid van de vordering van eerste verweerster, alvorens het te doen aangaande de territoriale bevoegdheid van de kennismemende rechtbank (schending van de artt. 39 en 41 van de wet van 25 maart 1876 houdende de eerste titel van het inleidend boek van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering 166, 168, 169, 174 en 414 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering — en voor zoveel als nodig van de artikelen 2 van de wet van 15 maart 1932 en 20 van het koninklijk besluit nr. 300 van 30 maart 1936, tot wijziging, respectievelijk, van de bovengemelde artikelen 169 en 414),

en terwijl, *tweede onderdeel*, het op het dispositief van de voor een partij genomen conclusies is, dat er acht moet worden geslagen om te bepalen of de middelen welke zij inroept verweren ten gronde uitmaken en of deze verweren voorgebracht worden in hoofdorde, in welk geval een middel tot afwijzing van bevoegdheid «ratione loci» zou gedekt zijn, dan wel in subsidiaire orde, in welk geval dit bevoegdheidsmiddel ontvankelijk is, waaruit volgt, dat de rechter niet zonder miskennning van deze beginselen en van de bewijskracht van de namens eiseres vóór de eerste rechter genomen conclusies kon overwegen, dat zij het middel tot afwijzing van territoriale bevoegdheid niet «in limine litis» opgeworpen had (schending van de artikelen 1317, 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek, 166, 168, 169, 173 en 414 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, en, voor zoveel als nodig, van de artikelen 2 van de wet van 15 maart 1932 en 20 van het koninklijk besluit nr. 300 van 30 maart 1936 tot wijziging van voormelde artikelen 169 en 414);

en terwijl, *derde onderdeel*, de omstandigheid dat eerste verweerster haar vordering herhaald had in de vorm van een wedereis tegen de vordering van eiseres, van welke wedereis de eerste rechter kennis kon nemen bij toepassing van de artikelen 37 en 50 van de wet van 25 maart 1876, de territoriale bevoegdheid van de eerste rechter ten aanzien van de hoofdvordering van eerste verweerster niet kon wettigen, waaruit volgt, dat de rechter, uit aanmerking ervan dat de eerste rechter bevoegd was om van de wedereis van eerste verweerster kennis te nemen, zich niet bevoegd mocht verklaren om van haar hoofdvordering kennis te nemen en, onder gegronde verklaring van deze vordering, eiseres niet mocht veroordelen in de kosten van deze vordering en in de gerechtelijke interest vanaf het exploit van rechtsingang (schending van de artikelen 1153 van het Burgerlijk Wetboek, 37, 37bis, 37ter, 39, 40, 41 en 50 van de wet van 25 maart 1876, houdende de eerste titel van het inleidend boek van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, 130 en 414 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, en, voor zoveel als nodig, van de artikelen 8, 9 en 11 van de wet van 15 maart 1932 tot wijziging, respectievelijk, van de artikelen 37, 37bis, 37ter en 50 bovengemelde wet van 25 maart 1876, en 20 van het koninklijk besluit nr. 300 van 30 maart 1936, tot wijziging van artikel 414 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering);

en terwijl, *vierde onderdeel*, de inleiding van een zaak vóór een rechtbank, bevoegd om kennis ervan te nemen, deze rechtbank niet bevoegd kan maken ten aanzien van een te voren vóór haar ingeleide en niet tot haar bevoegdheid behorende vordering, zodat de rechtbank van koophandel vóór haar hangende en bij

afzonderlijke dagvaardingen ingeleide zaken niet kan samenvoegen wegens verknochtheid dan indien zij bevoegd is om kennis ervan te nemen; waaruit volgt, dat het arrest niet mocht aannemen dat de eerste rechter bevoegd was om van de hoofdvordering van eerste verweerster kennis te nemen, wegens de verknochtheid die er bestond tussen deze vordering en de naderhand en bij afzonderlijke dagvaarding ingeleide hoofdvordering van eiseres (schending van de artikelen 37bis, 37ter, 39, 41 en 50 van de wet van 25 maart 1876 houdende de eerste titel van het inleidend boek van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, en, voor zoveel als nodig, van de artikelen 9 en 11 van de wet van 15 maart 1932, tot wijziging, respectievelijk, van de artikelen 37bis, 37ter en 50 van bovengemelde wet van 25 maart 1876) :

Overwegende dat uit de stukken waarop het Hof acht vermag te slaan blijkt: 1) dat de naamloze vennootschap «Usine Cotonnière d'Erembodegem», thans verweerster, op 5 december 1958 de Compagnie Commerciale Atlantique, thans eiseres, vóór de rechtbank van Koophandel te Aalst heeft gedaagd ten einde betaling te bekomen van twee facturen van 14 en 16 februari 1958, samen groot 321.300 fr., wegens leveringen van dekens, 2) dat de Cie Commerciale Atlantique op 2 maart 1959, bij éénzelfde exploit, vóór gezegde rechtbank heeft gedaagd: a) De Saedeleer, om tussen te komen in voormeld geding en haar tegen alle veroordelingen te vrijwaren, b) De Saedeleer en Usine Cotonnière d'Erembodegem om zich hoofdelijk te horen veroordelen tot betaling van een vergoeding, groot 136.170 fr., wegens schade geleden ten gevolge van het niet nakomen van hun uit voormelde verkopen gesproten verbintenissen;

Overwegende dat Mr. Moreels, in hoedanigheid van curator van het faillissement De Saedeleer het geding heeft hervat;

Overwegende dat vermits eiseres de onbevoegdheid «ratione loci» van de Rechtbank van Koophandel te Aalst opgeworpen had, wat de vordering van verweerster, ingeleid bij exploit van 5 december 1958, betreft, deze laatste, in bijkomende orde, in haar conclusies een wedereis heeft ingesteld, strekkende tot betaling van voormelde inschuld van 321.300 frank;

Over het derde onderdeel:

Overwegende dat om de bevoegdheid «ratione loci» van de eerste rechter te rechtvaardigen betreffende de vordering van verweerster, het bestreden arrest op twee redenen steunt: 1) dat, vermits eiseres in haar conclusies verweermiddelen ten gronde vóór de exceptie van onbevoegdheid had voorgebracht, die exceptie, niet meer ontvankelijk was, 2) dat, in elk geval, vermits verweerster haar vordering, in ondergeschikte orde, onder vorm van wedereis opnieuw voor de rechter had ingediend, deze laatste luidens de artikelen 37 en 50 van de wet van 25 maart 1876, bevoegd was om kennis er van te nemen;

Overwegende dat, in strijd met de bewering van eiseres, het hof van beroep uit die tweede reden niet heeft afgeleid dat de eerste rechter bevoegd was om van de hoofdvordering van verweerster kennis te nemen, doch wel dat hij bevoegd was om over de bij conclusies ingestelde wedereis te beslissen;

Overwegende dat eiseres niet beweert dat die wedereis, luidens de artikelen 37 en 50 van de wet van 25 maart 1876, niet ontvankelijk was, doch dat indien de vordering van verweerster enkel onder die vorm ontvankelijk was, het arrest haar tot betaling van de ge-

rechtelijke interessen en van de kosten van de hoofdvordering niet vermocht te veroordelen;

Overwegende dat zo het waar is dat het arrest eiseres niet kon veroordelen tot de kosten van gezegde vordering, daar uit de redenen van het arrest niet blijkt dat de eerste rechter bevoegd was om kennis er van te nemen, de veroordeling tot de gerechtelijke interessen, die met de moratoire interessen gelijkstaan, niettemin haar grond vindt in artikel 1139 van het Burgerlijk Wetboek, daar de dagvaarding vóór een onbevoegde rechter als een aanmaning geldt;

Overwegende, derhalve, dat het onderdeel, bij gebrek aan belang, niet ontvankelijk is, daar het enkel overbodige redenen bedoelt, behalve in zover het de veroordeling tot de rechtskosten betreft;

Over het tweede onderdeel:

Overwegende dat in haar conclusies eiseres aan de rechtbank vroeg vonnissende over: de bij exploit van 5 december 1958 ingestelde vordering: a) zich onbevoegd te verklaren; b) subsidiair de eis van verweerster, niet ontvankelijk te verklaren; c) nog meer subsidiair, in geval de punten a) en b) niet zouden aangenomen worden, vonnissende ten gronde, de vordering ongegrond te verklaren;

Overwegende dat eiseres aldus haar wil klaar liet kennen om, in hoofdorde, de exceptie van onbevoegdheid in te roepen en om, slechts in ondergeschikte orde, ten gronde te concluderen;

Overwegende dat zo, in haar conclusies eiseres niet eerst gezegde exceptie opgeworpen heeft, zulks niet volstaat opdat ze niet meer ontvankelijk zou zijn;

Overwegende, immers, dat uit de tekst van artikel 169 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering niet blijkt dat de verweermiddelen en gezegde exceptie in dezelfde procedureakte niet mogen voorgebracht worden en dat die exceptie noodzakelijk daarin eerst moet worden vermeld;

Dat het tegendeel spruit uit de voorbereidende werkzaamheden van de wet van 15 maart 1932, die voormeld artikel 169 heeft gewijzigd;

Overwegende dat het arrest dus de bewijskracht van gezegde conclusies heeft miskend en dit artikel 169 heeft geschonden;

Overwegende, nochtans, dat uit het antwoord op het derde onderdeel blijkt dat dit tweede onderdeel van het middel slechts ontvankelijk is in de mate waarin het arrest eiseres tot de kosten van de door verweerster ingestelde vordering heeft veroordeeld;

Over het eerste onderdeel:

Overwegende dat vermits dit onderdeel geen uitgebreider vernietiging zou kunnen medebrengen dan die welke voortvloeit uit het tweede onderdeel, er tot het onderzoek daarvan niet dient te worden overgegaan;

Over het vierde onderdeel:

Overwegende dat uit het antwoord op het derde onderdeel blijkt dat het arrest de bevoegdheid van de eerste rechter om van de vordering van verweerster kennis te nemen niet enkel gesteund heeft op de verknochtheid tussen deze vordering en die door eiseres ingediend, doch insgelijks op de wedereis die verweerster in haar conclusies had ingesteld;

Dat vermits het onderdeel die laatste reden niet critiseert, en deze volstaat om de bevoegdheid van de

eerste rechter wettelijk te rechtvaardigen, het, bij gebrek aan belang, niet ontvankelijk is;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1317, 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek, doordat het bestreden arrest de door eisers ingestelde wedereis en haar hoofdvordering, strekkende tot veroordeling van verweerders tot betaling van schadevergoeding wegens het nadeel veroorzaakt door de vertraging waarmede eerste verweerster de door eiseres bestelde goederen geleverd had, niet gegrond verklaart, om reden dat eiseres de door eerste verweerster te laat gedane leveringen zonder protest zou aanvaard hebben, en dat een haar door eerste verweerster gezonden brief van 4 februari 1958, waarop eiseres zich beriep om eruit af te leiden dat zij geprotesteerd had en dat haar protest aangenomen was, geenszins «een aanvaarding door eerste geïntimeerde van een door appellante gemaakt voorbehoud of bezwaar omtrent een levering», uitmaakt doch alleen betrekking heeft op een «betalingsregeling... waarbij haar zekere faciliteiten worden toegezegd ter vereffening van aanvaarde wissels, indien haar kopers niet ter rechter tijd zouden betalen»,

terwijl eerste verweerster in bovengemelde brief van 4 februari 1958 geenszins faciliteiten verleende voor de betaling van de door eiseres geaccepteerde wissels, doch uitdrukkelijk verklaarde dat zij die wissels beschouwde als «nietig en ongedaan» («nulles et non avenues»), waaruit volgt dat de rechter de bewijskracht van de brief van 4 februari 1958 geschonken heeft;

Overwegende dat daar de in het middel vermelde interpretatie van de brief van 4 februari 1958, niet onverenigbaar is, met de termen ervan, het middel feitelijke grondslag mist;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest, doch enkel in zover het eiseres tot de kosten van de vordering van verweerster heeft veroordeeld;

Verwerpt de voorziening voor het overige;

Beveelt dat melding van dit arrest zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt eiseres tot viervijfden en verweerster tot eenvijfde van de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van Beroep te Brussel.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 30 juni 1965.

Voorzitter: M. Mast.

Raadsheren: M.M. Mees en Adriaens.

Substituut-auditeur-generaal: M. Hoeffler.

Advokaten: Mrs. Lagae en Van Heuverzwijn.

Bouwvergunning. — Geschil nietigverklaring. — Bevoegdheid.

1. *Het besluit waarbij de bestendige deputatie een bouwvergunning verleent, is een handeling van een administratieve overheid, als bedoeld in art. 9 van de wet van 23 december 1946 waartegen derhalve een beroep tot vernietiging kan worden ingesteld.*
2. *De Raad van State die geroepen is om over zoëven genoemd beroep uitspraak te doen, is niet bevoegd om kennis te nemen van het middel dat gesteund is op de miskening van een besluit waarbij de ge-*

meenteraad slechts de respectieve rechten en verplichtingen van de gemeente, eigenares van de in een verkavelingsplan begrepen gronden, en van de kopers van die gronden bepaalt; geschillen die rijzen tussen de gemeente en de kopers naar aanleiding van de miskenning van zodanige bepalingen hebben betrekking op rechten ontstaan uit een overeenkomst en staan derhalve uitsluitend ter kennisneming van de gewone rechtbanken.

3. Uit artikel 59 van de wet van 29 maart 1962 blijkt dat bouwverordeningen worden uitgevaardigd met het oog op de gezondheid, de stevigheid en de fraaiheid van de bouwwerken en op de beveiliging ervan tegen brand; afgezien van de voorschriften met betrekking tot de bestemming van de gebouwen, kunnen zij geen regelen stellen betreffende het gebruik dat de eigenaar zal maken van het gebouw overeenkomstig de bestemming daarvan, en kunnen zij o.m. niet verbieden het gebouw inwendig zo in te richten dat het tot woning kan strekken voor meer dan een gezin.

Stad Gent t./ Bestendige Deputatie van de provincieraad van Oost-Vlaanderen.

Arrest nr. 10.750

Gezien het verzoekschrift dd. 25 april 1963, ingediend door het college van burgemeester en schepenen van de stad Gent, hiertoe gemachtigd bij besluit dd. 22 april 1963 van de gemeenteraad;

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van het besluit van 1 maart 1963, waarbij de bestendige deputatie van de provincieraad van Oost-Vlaanderen het beroep inwilligt, dat bij haar ingesteld werd door Cecile Van Eyck tegen de beslissing dd. 10 december 1962 van het college van burgemeester en schepenen der stad Gent, houdende weigering van de door haar aangevraagde bouwvergunning, en aan genaamde vergunning verleent om een villa met verschillende woningen en autobergruimte op te richten op het perceel gelegen te Gent, Graaf de Smet de Nayerplein 10, sectie H nr. 103/u, mits het plan derwijze wordt aangepast dat boven de garage een lusthof wordt aangelegd en de voorwaarden gesteld door het bestuur van Stedebouw worden inachtgenomen;

Overwegende dat de eerste tussenkomende partij doet gelden dat de Raad van State niet bevoegd is om kennis te nemen van het bij hem door de stad Gent ingesteld beroep, omdat hij zodanige bevoegdheid niet ontleent aan de wet van 23 december 1946 houdende instelling van een Raad van State noch aan de wet van 29 maart 1962 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedebouw; dat die exceptie niet kan worden aangenomen aangezien het bestreden besluit een handeling is van een administratieve overheid, als bedoeld in artikel 9 van de wet van 23 december 1946, waartegen overeenkomstig die bepaling, een beroep tot vernietiging bij de Raad van State kan worden ingesteld;

Overwegende dat de verzoekende partij en de tweede, derde, vierde, vijfde, zesde en zevende tussenkomende partij aan het bestreden besluit verwijten te zijn genomen met miskenning van twee besluiten, dd. 12 april 1926 van de gemeenteraad van Gent, waarvan het ene voorschriften uitvaardigt met betrekking tot het bouwen aan verschillende openbare wegen te Gent, o.m. aan «de noord- en zuidelijke aflijning van het de Smet de Nayerplein», het andere het verkavelings-

plan goedkeurt van de stadsgronden van de wijk Sint-Pieters-Aalst, begrepen tussen de Kortrijksesteenweg, de Meensestraat, de Zijnaardsesteenweg en de Sint-Pieters-Aalsstraat;

Overwegende dat de tegenpartij doet gelden dat dit middel niet ontvankelijk is, in zover het steunt op de miskenning van het tweede gemeenteraadsbesluit;

Overwegende dat dit besluit slechts respectieve rechten en verplichtingen van de stad Gent, eigenares van de in het verkavelingsplan begrepen gronden, en van de kopers van die gronden bepaalt; dat geschillen die rijzen tussen de stad en de kopers naar aanleiding van de miskenning van zodanige bepalingen betrekking hebben op rechten ontstaan uit een overeenkomst en derhalve uitsluitend ter kennisneming van de gewone rechtbanken staan; dat het middel, in zover het steunt op de miskenning van die bepalingen, niet door de Raad van State mag worden onderzocht;

Overwegende dat, volgens de verzoekende partij en laatstgenoemde tussenkomende partijen, het bestreden besluit, doordat het vergunning verleent om een villa met verschillende woningen, m.a.w. een flatgebouw op te richten, strijdig is met de artikelen 3 en 4 van bovenvermelde bouwverordening dd. 12 april 1926 van de stad Gent; dat die artikelen respectievelijk bepalen: «Op de hierna vermelde gronden zal er, zijdelings, » een minimumafstand van 3 meter moeten vrij blijven » tussen elk gebouw en de gemene scheidslijn: ... II. » Langsheen de noord- en zuidelijke aflijningen van het » Graaf de Smet de Nayerplein » en «De gebouwen, » opgericht op de gronden opgesomd bij artikel 3 moeten niet bestaan uit meer dan twee gekoppelde woningen; deze moeten gezamenlijk opgebouwd worden. » Zijn er twee eigenaars bij betrokken, dan zullen de » toelatingen tot bouwen slechts verleend worden na » voorlegging van een verbintenis van gelijktijdig bouwen »; dat bedoelde partijen betogen dat die bepalingen zo moeten worden uitgelegd dat zij enkel de oprichting toelaten van alleenstaande of van twee aan elkaar gekoppelde eengezinswoningen of villa's en zodoende die van flatgebouwen uitsluiten;

Overwegende dat, zoals uit artikel 59 van de wet van 29 maart 1962 blijkt, bouwverordeningen worden uitgevaardigd met het oog op de gezondheid, de stevigheid en de fraaiheid van de bouwwerken en op de beveiliging ervan tegen brand; dat zij, afgezien van de voorschriften met betrekking tot de bestemming van de gebouwen, geen regelen kunnen stellen betreffende het gebruik dat de eigenaar zal maken van het gebouw overeenkomstig de bestemming daarvan en o.m. niet kunnen verbieden het gebouw inwendig zo in te richten dat het tot woning kan strekken voor meer dan een gezin; dat de term «woningen» in bewuste bouwverordening van de stad Gent derhalve slechts «woonhuizen» d.i. huizen tot woning ingericht, kan betekenen; dat een flatgebouw, ingericht om tot woning te dienen voor verschillende gezinnen, niettemin een woonhuis is; dat het middel niet gegrond is.

Besluit:

Artikel 1. — Het beroep is verworpen.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 30 juni 1964

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : M.M. Vanparijs en Desplenter
Substituut-procureur-generaal : M. Vandermeersch
Advokaten : Mrs. Lud. de Bie en J. Van de Velde-
Winant (Gent) en Van Keerbergen (Brussel).

1. **Onrechtmatige daad. — Medische aansprakelijkheid. — Röntgentherapie. — Onvakkundige en onvoorzichtige toepassing. — Lichamelijk letsel. — Wanbedrijf rechtsgrond van de burgerlijke eis tot schadeloosstelling. — Verjaring van de publieke vordering toepasselijk.**

2. **Onopzettelijk lichamelijk letsel. — Wanbedrijf. — Verjaring. — Vertrekpunt.**

1. *Wanneer voorgehouden wordt dat de schade wegens lichamelijke letsels, waarvoor vergoeding wordt geëist, veroorzaakt werd door het foutief toepassen door een geneesheer van röntgenbestralingen, is de rechtsgrond van de burgerlijke vordering tot schadeloosstelling het wanbedrijf van het onopzettelijk toebrengen van slagen of veroorzaken van verwondingen bij gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg, voorzien en omschreven bij artt. 418 en 420 SWB.*

Zonder belang is het dan ook in dergelijk geval te onderzoeken of de medische aansprakelijkheid al dan niet contractueel is, met het oog op de toepassing van de dertigjarige verjaring. Immers naar Belgisch recht is de verjaring van de publieke vordering, tot dewelke dit wanbedrijf aanleiding kan geven, van toepassing op de burgerlijke vordering, telkens wanneer het feit waarop laatstvermelde vordering gesteund is als een inbreuk op de strafwet kan omschreven worden, wat door de rechter ambtshalve moet worden onderzocht, daar deze verjaring de openbare orde raakt.

2. *Het wanbedrijf voorzien bij artt. 418 en 420 SWB. is voltrokken en de verjaring van de publieke vordering die uit dit wanbedrijf volgt neemt aanvang zodra het letsel veroorzaakt is, in casu wanneer de röntgenbestralingen onmiddellijk de weefsels hebben aangetaast en lichamelijke letsels hebben veroorzaakt. De verdere ontwikkeling van deze letsels, en meer bepaald het tijdstip waarop de door de bestralingen veroorzaakte kwaal eerst tot uiting kwam is zonder invloed op de verjaring.*

Massart, Elza t/ Pauwels, Albert.

Gezien de stukken onder meer het beroepen vonnis op tegenspraak verleend door de Rechtbank van eerste aanleg te Gent op 19 maart 1963; betekend op 27 mei 1963, en de akte van beroep van 20 juli 1963;

Overwegende dat het beroep regelmatig is naar tijd en vorm; dat zijn ontvankelijkheid niet betwist wordt;

Overwegende dat appellante zich gegriefd acht omdat de eerste rechter haar eis tot betaling van een schadevergoeding van een miljoen frank wegens onvakkundige en onvoorzichtige toegepaste röntgentherapie niet ontvankelijk verklaarde wegens verjaring;

Overwegende dat appellante vooreerst inroept dat haar vordering gesteund is op de quasi-delictuele fout (art. 1382 B.W.B.) en op de contractuele fout (art. 1146 en 1147 B.W.B.) van geïntimeerde; dat de eerste rechter had moeten beslissen of de medische verantwoor-

delijkheid al dan niet contractueel is en — gezien ze contractueel is — hij had moeten aannemen dat de dertigjarige verjaring van toepassing was;

dat appellante voorhoudt : a) dat haar vordering gesteund is op een contractuele fout en niet op een penale inbreuk; 2) dat zelfs wanneer — zoals in onderhavig geval — een contractuele fout tevens een inbreuk op de strafwet uitmaakt, er twee vorderingen «namelijk ex contractu en ex delicto mogelijk zijn» en aldus, wanneer de «contractuele aard van de vordering weehouden wordt», al de bepalingen van het burgerlijk recht — deze van dertigjarige verjaring inbegrepen — van toepassing zijn;

Overwegende dat — zoals de eerste rechter aanstipt de verjaring van de publieke vordering de openbare orde raakt; dat de verjaring van de burgerlijke vordering die uit een misdrijf volgt, ingevolge artt. 21 tot 23 van de wet van 17 april 1878, afhankelijk is van de verjaring van de publieke vordering en dus eveneens de openbare orde raakt (De Page VII, nr. 1361); dat deze wetsbepalingen er immers toe strekken te beletten dat, nadat de maatschappij ontwapend is door de verjaring van de publieke vordering, het bestaan van een strafbaar feit gerechtelijk zou vastgesteld worden met het enige doel een veroordeling tot schadevergoeding te staven;

dat hieruit volgt dat de rechter, die een eis tot schadevergoeding te berechten heeft, ambtshalve moet onderzoeken of de feiten, waarvoor schadevergoeding gevorderd wordt, misdrijven uitmaken (De Page, *ibid.* nr. 2°);

dat de fouten, die appellante inroept tot staving van haar eis tot schadevergoeding, zijn : het toepassen van röntgenbestralingen die veel te sterk en te veelvuldig waren om het nagestreefde doel te bereiken en het verzuim voorzorgsmaatregelen te nemen, vereist door de aanwezigheid van metaal dat de tanden bedekte;

dat appellante zodoende vergoeding vordert voor de gevolgen van de fysische letsels die geïntimeerde haar veroorzaakte bij het gebrek aan vooruitzicht en voorzorg, omschreven door art. 418 S.W.B.; dat dit artikel iedere fout, ook de lichtste beoogt; dat de «contractuele fouten» waarvoor appellante schadevergoeding vordert aldus inbreuken zijn op art. 418 S.W.B.; dat de vaststelling van die contractuele fouten vaststelling impliceert van het misdrijf voorzien door art. 418 en 420 S.W.B.; dat — zoals gezegd — de vaststelling van dit misdrijf, nadat de verjaring van de openbare vordering bereikt is, indruist tegen de gebiedende bepalingen van art. 22 van de wet van 1 april 1878; dat de eerste rechter dan ook — om oordeelkundige redenen die het Hof overneemt, — terecht beslist heeft dat de vordering van appellante verjaart met dezelfde termijn als deze van de publieke vordering wegens het misdrijf voorzien door art. 418 en 420 S.W.B.;

Overwegende dat het aldus in deze zaak zonder belang is nader te onderzoeken of de medische verantwoordelijkheid al dan niet contractueel is; dat appellante vergeefs het arrest van het Hof van Cassatie van Frankrijk dd. 20 mei 1936 (Dal. Pér., 1936, I, 93) inroept tot staving van haar stelling dat, waar de vordering op een contract gesteund is, de delictuele verantwoordelijkheid uitgesloten is en de dertigjarige verjaringstermijn van toepassing is;

dat volgens het Franse recht immers de korte verjaringen, die in het Wetboek van Strafvordering voorzien zijn, slechts toegepast worden op de burgerlijke vorderingen die uitsluitend op een misdrijf gesteund zijn en niet op degene die gesteund zijn op een contract dat vóór het misdrijf afgesloten werd; dat in

België integendeel, de verjaring van de publieke vordering van toepassing is telkens wanneer het feit waarop de burgerlijke vordering gesteund is als een inbreuk op de strafwet kan gekwalificeerd worden (Novelles, Dr. Civ., Tome V, Vol. 1, nrs. 1003 en 1004);

Overwegende dat appellante nog inroept dat de verjaring van het misdrijf, voorzien bij artt. 418 en 420 S.W.B., niet aanvangt bij het laatste ingrijpen van geïntimeerde op 31 december 1957 doch later, toen de kwaal veroorzaakt door de röntgenbestralingen, tot uiting kwam; dat zij de aanstelling van de deskundige vraagt ten einde de datum te horen bepalen waarop de necrose, veroorzaakt door de bestralingen, zich vertoonde;

Overwegende dat het misdrijf voorzien bij art. 419 en 420 S.W.B. voltrokken is en de verjaring begint te lopen zodra twee elementen verenigd zijn, namelijk: 1) de fout (de daad die het gebrek aan vooruitzicht uitmaakt) en 2) het veroorzaakte kwaad (de doding of het lichamelijk letsel); dat de verjaring dus begint te lopen zodra het letsel veroorzaakt is; dat de verdere evolutie van dit letsel de verjaring beïnvloedt;

Overwegende dat de röntgenbestralingen onmiddellijk de weefsels aantasten en lichamelijke letsels veroorzaken; dat appellante zelf in de inleidende dagvaarding aanhaalt dat zij «herhaaldelijk en van in het begin van de behandeling klachten uitte voor de brandende pijn die zij gevoelde en voor de vele stoornissen die deze bestralingen veroorzaakten»; dat de letsels dus samengaan met de — volgens appellante, onvoorzichtige — röntgenbestralingen veroorzaakt werden; dat het misdrijf dus voltooid was en de verjaring aanvangt bij de beëindiging van de röntgenbestralingen;

dat het derhalve nutteloos is deskundigen aan te stellen met de hoger vermelde opdracht;

Overwegende dat, gezien de röntgentherapie op 31 december 1957 beëindigd werd en de inleidende dagvaarding eerst op 16 maart 1961 — hetzij meer dan drie jaar nadien — betekend werd, de vordering van appellante, zoals de eerste rechter besliste, verjaard is;

Om die redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Gehoord in openbare rechtszitting substituut-procureur-generaal Vandermeersch in zijn eensluidend advies; wijzende op tegenspraak; ontvangt het beroep; wijst het af als ongegrond; bevestigt het beroepen vonnis;

Verwijst appellante in de kosten van de aanleg.

NOOT: Men zal vaststellen dat in het bij bovenvermeld arrest berecht geval de driejarige verjaring van de publieke vordering bereikt was op 1 januari 1961, terwijl de burgerlijke vordering eerst ingesteld werd op 16 maart 1961, zodat de vijfjarige verjaring van de burgerlijke vordering volgende uit een misdrijf, gehuldigd bij artikel 26 van de voorafgaande titel van het W. v. Strafvordering zoals dit artikel vervangen werd door artikel 1 van de wet van 30 mei 1961, inzake niet kon ingeroepen worden, omdat ofschoon de bepalingen van deze wet van toepassing zijn op de vorderingen, ontstaan uit feiten die aan de inwerkingtreding van die wet voorafgaan, de termijn van de verjaring reeds bereikt was (art. 3, Wet van 30 mei 1961).

HOF VAN BEROEP TE GENT

Kamer van inbeschuldigingstelling. — 16 december 1964.

Voorzitter dwn.: M. P. Carnewal.

Raadsheren: MM. Gerniers en Desplenter.

Substituut-procureur-generaal: M. Châtel.

Advokaat: Mr. R. Van Hoecke (Gent).

Probatie. — Opschorting van de uitspraak van de veroordeling. — Raadkamer. — Verzet van procureur des Konings omdat hij de uitgesproken opschorting ongelegen acht. — Ontvankelijkheid van het verzet.

Terwijl, naar luid van artikel 4, § 2, alinea 1 der wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitsstel en de probatie, de procureur des Konings en de verdachte tegen de beschikking van de raadkamer, waarbij de opschorting van de uitspraak van de veroordeling wordt verleend, verzet kunnen doen «om reden dat aan de voorwaarden tot verlening van de opschorting niet voldaan is», wordt nochtans het verzet van de procureur des Konings niet tot die enige reden beperkt. Dit verzet is eveneens ontvankelijk wanneer de procureur des Konings, die de verwijzing van de verdachte naar het vonnisgerecht heeft gevorderd, tegen het verlenen door de raadkamer van de opschorting van de uitspraak van de veroordeling opkomt omdat hij deze maatregel ongelegen acht.

O.M. t/ X...

Vordering van de heer Procureur-Generaal

De procureur-generaal bij het Hof van beroep te Gent;

Gelet op de stukken van de strafrechtspleging ten laste van X..., geneesheer, wonende te Y...;

Verdacht van te Y... en elders in het gerechtelijk arrondissement Gent, meermaals van 1 mei 1961 tot 30 april 1964:

A. Bij inbreuk op artikel 2, al. 2 van de wet van 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van giftstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, ontsmettingsstoffen en antiseptica, alsook op de artikelen 21 en 28 van het K.B. van 31 december 1930 omtrent de handel in slaap- en verdovende middelen, door middel van valse voorschriften, van valse aanvraag, van valse handtekening of van enig ander bedrieglijk middel, verdovingsmiddelen te hebben verkregen, of gepoogd hebben ze te verkrijgen;

B. Bij inbreuk op artikel 2, al. 2, van de wet van 24 februari 1921, betreffende het verhandelen van giftstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, ontsmettingsstoffen en antiseptica, alsook op de artikelen 11 en 28 van het K.B. van 31 december 1930 omtrent de handel in slaap- en verdovende middelen, als geneesheer die verlof heeft om een geneesmiddelen depot te houden en die als dusdanig van rechtswege vergunning had om onder bezwarende titel of om niet verdovingsmiddelen te vervaardigen, voor de verkoop in het bezit te hebben, te verkopen of te koop te stellen, af te leveren of aan te schaffen, bewuste vergunning niet te hebben aangewend in de mate waarin hij voor zijn depot verdovingsmiddelen nodig had;

Gelet op de vordering van de procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg te Gent gedagtekend van 16 juli 1964 waarbij de verwijzing van de verdachte ter zake als hierboven omschreven, naar de correctionele rechtbank te Gent werd geëist;

Gelet op de beschikking van de raadkamer van de rechtbank van eerste aanleg te Gent gedagtekend van 23 oktober 1964, waarbij gezegd werd dat «de veroordeling van de verdachte zal opgeschort blijven gedurende een termijn van vijf jaar, mits de voorwaarde dat de verdachte zich maandelijks aan de medische controle van Prof. Dr. De Busscher te Gent, en bij diens verhindering van Dr. Geirnaert Gaston te Gent, zal onderwerpen» en verder verdachte «in de kosten werd verwezen»;

Gelet op het hoger beroep door de procureur des Konings te Gent tegen voormelde beschikking op 23 oktober 1964 ingesteld;

Vordert, dat aan het Hof, Kamer van inbeschuldigingstelling zou behagen met eenparigheid van stemmen

I. Nopens de ontvankelijkheid van het hoger beroep:

1° vast te stellen dat uit artikel 4 § 2 van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie blijkt dat de procureur des Konings tegen de beschikking van de raadkamer waarbij de opschorting wordt uitgesproken «verzet kan doen» om reden dat aan de voorwaarden tot verlening van de opschorting niet voldaan is»; dat, waar aanvankelijk dit recht tot hoger beroep beperkt bleek te zijn tot de gevallen waarin aan de rechtsvoorwaarden gesteld door artikel 3 niet voldaan werd (zie Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1962-63, nr 355 - verslag van 22 oktober 1963 namens de commissie van Justitie uitgebracht, blz. 15 en 16 onder nr 36 en verder in de bespreking van artikel 4 onder nr 7 blz. 21), voornoemd recht thans ingevolge de wijzigingen aan artikel 3 door de Kamer van Volksvertegenwoordigers aangebracht waardoor in principe het recht tot het verlenen van de opschorting van uitspraak aan de vonnisgerechten wordt toevertrouwd en slechts in uitzonderlijke gevallen ook mag worden uitgeoefend door de onderzoeksrechter (zie Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1963-64, nr 402/5, verslag van 11 mei 1964, namens de commissie van de Justitie uitgebrachte amendementen van de commissie, blz. 6 en Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1963-64, nr 274, verslag van 2 juni 1964 namens de commissie van de Justitie uitgebracht, blz. 2) door het openbaar ministerie ook *wegens opportuniteitsoverwegingen* mag worden uitgeoefend (zie «wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie - Overzicht - Toepassingsmodaliteiten» door R. Charles in R.W. 1964-65 - kol. 398 399 en 401);

2° Vast te stellen dat daarenboven zowel rechtspraak als rechtsleer het hoger beroep door de procureur des Konings tegen beschikkingen van de raadkamer ingesteld, als ontvankelijk beschouwen telkens deze beschikkingen op enigerlei wijze de uitoefening van de publieke vordering zouden kunnen belemmeren, de volkswraak (la vindicte publique) zouden kunnen in gevaar brengen of de rechtsbedeling zouden kunnen schaden. (Zie Cass. 2-2-1885 - Pas. 1885, I, 41; Cass. 30-4-1888, Pas. 1888, I, 222; Gent 26-4-1893, Pas. 1893, II, 372; Brussel 4-11-1890, Pas. 1899, II, 67; Luik 19-11-1920, J.L. 1921, I; Cass. 15-6-1925, Pas. 1925, I, 259 en Rev. Dr. Pén. 1925, blz. 733; Brussel 13-7-1926, Rev. Dr. Pén. 1927, blz. 93; Luik 7-6-1932, Jur. Liège 1932, blz. 201 en ook Pas. 1933, II, 20; Luik 20-5-1935, Rev. Dr. Pén. 1935, blz. 991);

En verder :

Faustin Hélie, *Traité de l'Instruction criminelle* (1865), Deel II - nr. 2923; Descamps: *Fonction du Ministère Public* (1890) nr. 533; Boltjens: *Encyclopédie du droit criminel belge* (1903), deel II, *Le Code d'Instruction criminelle*, art. 135, nr 7 en 15; Schuind:

Traité Pratique de Droit criminel (3de uitgave - 1944) deel II, blz. 202; Simon: *Strafvordering* (1949) deel I, nr 569, 570; Braas: *Traité Elémentaire de l'Instruction criminelle* (1925), blz. 152, en *Précis de Procédure Pénale* (1950) deel I, nr 401; Rubbrecht: *Beginnelsen van de strafvordering* (1953) blz. 81; «*Novelles*», «*Procédure Pénale*» - I, nr 1, «*L'Instruction - La Chambre du Conseil*» - nr 335, 336 en 338;

Vast te stellen dat het niet in de bedoeling van de wetgever heeft gelegen het hierboven beschreven algemeen recht van de procureur des Konings om hoger beroep in te stellen, inzake opschorting door de raadkamer gelast af te schaffen of te beknotten toen artikel 4 § 2 opgesteld werd; dat inderdaad dit artikel dient te worden beoordeeld in het raam van de werkzaamheden die de wet hebben voorbereid en dat aldus duidelijk komt vast te staan :

a) dat de wetgever eerst het inzicht heeft gehad het verlenen van een beschikking van opschorting door de raadkamer afhankelijk te maken van een eensluidende vordering van het openbaar ministerie. In dit geval was het duidelijk dat het hoger beroep slechts door de procureur des Konings kon worden ingesteld wanneer de rechtsvoorwaarden tot toekenning van de opschorting in de beschikking niet waren geëerbiedigd (zie Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1961-62 - nr. 325 - Ontwerp van wet betreffende het uitstel en de probatie, overgezonden door de kamer van volksvertegenwoordigers - artikel 3 § 1 en § 4);

b) dat de wetgever nadien het stelsel dat vooreerst feitelijk bedoeld was als een legalisering van de pretoriaanse probatie (zie Parl. Besch. - Senaat - zitt. 1962-1963 - nr. 355 - Verslag van 22 oktober 1963 namens de commissie van de Justitie uitgebracht blz. 8 onder nr 17), heeft willen versoepelen door de voorwaarde van de eensluidende vordering van het openbaar ministerie af te schaffen, en verder ook de opschorting mogelijk te maken in geval van rechtstreekse dagvaarding, maar dan mits tussenkomst bij wijze van vordering door het openbaar ministerie (zie Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1963-64 - nr 401/4 - wetsontwerp betreffende de opschorting het uitstel en de probatie - ontwerp door de Senaat gewijzigd); dat de wetgever daarbij nochtans nog steeds zo doordrongen bleef van het idee dat ter zake en in feite de initiatieven van het openbaar ministerie zouden uitgaan en dit hij in de derde alinea van artikel 4 § 1 nog spreekt van «Wanneer een vordering...» om dan de rechtsplegingsmodaliteiten te bepalen - dat er toen niet aan gedacht werd enige andere wijzigingen te brengen aan de beschikkingen van artikel 3 § 4 dat thans artikel 4 § 2 werd, en waarin over het hoger beroep gehandeld werd, dan aan een-voudige redaktievverbetering;

c) dat de wetgever alleszins nooit gedacht heeft aan het concreet geval waarin voor de raadkamer tegelijkertijd een vordering tot verwijzing uitgaand van het openbaar ministerie en een verzoek tot opschorting uitgaand van de verdachte aanhangig zouden zijn; dat hij evenmin gedacht heeft aan het hoger beschreven algemeen recht tot hoger beroep van de procureur des Konings ingeval zijn vordering tot verwijzing uitdrukkelijk of stilzwijgend zou worden afgewezen en derhalve nog minder het inzicht kan hebben gehad dit recht af te schaffen; dat zulks ten andere nog blijkt uit het feit dat hij dit algemeen recht heeft behouden wanneer het gaat om een opschorting uitgesproken door een vonnisgerecht en men vergeefs in de voorbereidende werkzaamheden een aanduiding zoeken zou dat de wetgever enige reden zou hebben gehad om een verschillend stelsel voor de opschorting door een onderzoeksgerecht uitgesproken te wensen; dat dit ten-

slotte andermaal zeer duidelijk blijkt wanneer beseft wordt hoe angstvallig de wetgever erover heeft willen waken dat aan de verplichtingen en prerogatieven van het openbaar ministerie inzage de uitoefening van de publieke vordering niet zou worden getornd (zie o.m. Parl. Besch. 1° Kamer - Zitt. 1961-62 - 401/2, blz. 8 en 9 van het verslag van 4 juli 1962 namens de commissie van Justitie uitgebracht; 2° Senaat - Zitt. 1962-63 nr 355, blz. 6 en 7 van het verslag van 22 oktober 1963 namens de commissie van Justitie uitgebracht; 3° Kamer - Zitt. 1963-64 - 401/3, blz. 5 van het verslag van 11 mei 1964 namens de commissie van de Justitie uitgebracht, waarin vermeld werd hoe ten opzichte van de onafhankelijkheid van het openbaar ministerie, door de heer Minister van Justitie, de beschikking tot opschorting vergeleken werd met een beschikking van buitenvervolginstelling); dat derhalve, ook op grond van de hierboven uiteengezette overwegingen het hoger beroep door de procureur des Konings ingesteld wanneer zoals in het hier behandeld geval op zijn vordering tot verwijzing niet wordt ingegaan maar de opschorting wordt uitgesproken, ontvankelijk is;

II. Nopens de gegrondheid van het hoger beroep :

Zonder belang.

III. Derhalve :

1° het hoger beroep ontvankelijk te verklaren en gegrond;

2° de aangevochten beschikking te niet te doen;

3° opnieuw wijzende, en na vastgesteld te hebben dat er bezwaren bestaan wegens de aan verdachte ten laste gelegde feiten, alsmede gelet op de reeds hierboven vermelde artikelen alsook op de artikelen 130, 135, 215, 217, 223 en 230 van het wetboek van strafvordering, het artikel 2 van de wet van 4 september 1891, alsook op de artikelen 13 en 24 van de wet van 15 juni 1935 betreffende het gebruik der talen in gerechtszaken, voornoemde verdachte, wegens de feiten als hierboven omschreven naar de correctionele rechtbank te Gent te verwijzen.

Arrest

Gelet op de vordering van de procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg te Gent dd. 16 juli 1964, waarbij de verwijzing van de verdachte naar de correctionele rechtbank te Gent werd geëist;

Gelet op de beschikking van de raadkamer van de rechtbank van eerste aanleg te Gent van 23 oktober 1964, waarbij gezegd werd dat «de veroordeling van de verdachte zal opgeschort blijven gedurende een termijn van vijf jaar, mits de voorwaarde dat de verdachte zich maandelijks aan de medische controle van Prof. Dr. De Busscher te Gent, en bij diens verhindering van Dr. Geirnaert Gaston te Gent, zal onderwerpen»;

Gelet op het verzet door de procureur des Konings te Gent ingesteld op 23 oktober 1964 tegen voormelde beschikking;

Gelet op de schriftelijke vordering van de heer procureur-generaal dd. 28 oktober 1964;

Gehoord de heer Châtel, substituut-procureur-generaal in zijn vordering uitgebracht ter terechtzitting van 18 november 1964;

Gehoord de verdachte in zijn middelen van verdediging bijgestaan door Meester R. Van Hoecke, advocaat te Gent; eveneens ter terechtzitting van 18 november 1964;

dit alles in het Nederlands;

Overwegende dat het verzet van de procureur des Konings regelmatig is naar tijd en vorm;

1) Nopens de ontvankelijkheid van dit verzet :

Overwegende dat de bestreden beschikking aan de verdachte, op zijn verzoek, de gunst van opschorting van de veroordeling toekent, en aldus krachtens de bepaling van art. 3 al. 4 der wet van 29 juni 1964 een einde stelt aan de strafvervolgning, in zover de opschorting niet zal herroepen worden;

Overwegende dat waar het openbaar ministerie de verwijzing van de verdachte naar de boetstraffelijke rechtbank vorderde, deze beschikking een afwijzing inhoudt van deze vordering;

Overwegende dat de verdachte op grond van art. 4 §2 dezer wet de niet ontvankelijkheid van het verzet voorhoudt omdat in casu aan al de rechtsvoorwaarden tot verlening van de opschorting voldaan werd; dat het openbaar ministerie daartegen aanvoert dat het verzet op grond van art. 135 van het Wetboek van Strafvordering steeds om opportuniteitsoverwegingen mag uitgeoefend worden; nl. wanneer de bestreden beschikking op enigerlei wijze de adequate uitoefening van de publieke vordering zou kunnen belemmeren;

Overwegende dat art. 135 van het Wetboek van Strafvordering aan de procureur des Konings het recht toekent van in dit geval verzet aan te tekenen; dat anderzijds art. 4 § 2 der voormelde wet het recht van verzet door de procureur des Konings en de verdachte voorziet «om reden dat aan de voorwaarden tot verlening van de opschorting niet voldaan is»;

Overwegende dat waar art. 3 dezer wet de instemming van de verdachte vereist voor de toepassing van de opschorting in kwestie, en dat deze instemming blijkbaar ook moet slaan op de opgelegde probatievoorwaarden (Zie de Min. Omzendbrief van 31 augustus 1964) men bezwaarlijk kan indenken dat de verdachte om andere redenen dan het niet voldoen aan de rechtsvoorwaarden tot verlening van deze opschorting zou kunnen in verzet komen;

Overwegende dat waar geen dergelijke instemming of eensluidende vordering van het openbaar ministerie vereist zijn tot toepassing van de opschorting, en het recht van beroep aan te tekenen tegen de beschikkingen van de vonnisgerechten aan het openbaar ministerie open is gebleven, men bezwaarlijk kan aannemen dat de wetgever dit recht van beroep zou beperkt hebben wanneer de opschorting door de onderzoeksgerechten uitgesproken wordt; dat namelijk het openbaar belang een onmiddellijke beteugeling kan vereisen en dat het openbaar ministerie een onmiddellijke uitvoering van de straf moet kunnen vorderen;

Overwegende dat in casu bovendien aan de rechtsvoorwaarden tot verlening van de opschorting niet voldaan werd waar niet is gebleken uit de bestreden beslissing dat deze in openbare zitting uitgesproken werd, zoals dit vereist is in art. 6 der wet van 29 juni 1964;

Overwegende dat het verzet van de procureur des Konings aldus *ontvankelijk* voorkomt;

2) Ten gronde :

Zonder belang.

Om deze redenen,

Het Hof, Kamer van Inbeschuldigingstelling, zetelend in openbare zitting :

Gelet op artikelen 13 en 24 van de wet van 15 juni 1935;

ontvangt het verzet :

Vooraleer verder te beschikken :

Heropent de debatten;

Verschuift de zaak naar de zitting van...

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN

26 november 1964.

Voorzitter : M. Frère.

Rechtshand : MM. Schiepers en Toppet.

Advokaten : Mrs. E. Janssen, J. Geukens, K. Hubrechts
en A. Henry.

Onrechtmatige overheidsdaad. — Instorting van een brug bij het overrijden ervan door een vrachtwagen. — Geen aanduiding van het toegelaten maximum gewicht. — Slechte staat van de brug te wijten aan verzuim van onderhoud. — Toepasselijkheid van art. 1386 B.W.

De openbare besturen zijn verantwoordelijk voor de gevolgen van de ongevallen, die op de onder hun politiebevoegdheid vallende wegen, bruggen en dgl. hadden kunnen vermeden worden, indien zij de aangewezen maatregelen hadden getroffen. Dit zal het geval zijn voor een gemeente, die ondanks ingebrekestelling, verzuimd heeft verkeerstekens te plaatsen om het toegelaten maximumgewicht voor voertuigen van een brug ter kennis van de weggebruikers te brengen.

De bestuurder van een vrachtwagen, die over een voor elk verkeer openstaande, bij het ontbreken van verkeerstekens, brug rijdt (die instort), begaat geen fout (zie nader het vonnis).

Een brug is als een gebouw in de zin van artikel 1386 B.W. aan te merken. De eigenaar ervan is aansprakelijk voor de schade door de instorting ervan veroorzaakt, wanneer deze te wijten is aan verzuim van onderhoud of aan een gebrek in de bouw. De toepassing van art. 1386 B.W. sluit die van art. 1884, eerste lid, B.W. uit.

Keller t/ Gemeente Ophoven en de Wateringen van het Grootbroek.

Gezien de stukken van het geding en meer bepaald de inleende dagvaarding van gerechtsdeurwaarder Maurice Wagemans in datum van 17 januari 1963, die ertoe strekt verweerders solidairlijk te horen veroordelen in betaling van 294.267 frank;

Overwegende dat de vordering haar oorzaak vindt in een ongeval dat gebeurde te Ophoven op 27 november 1961 omstreeks 7.30 uur 's morgens;

De omstandigheden van het ongeval waren de volgende: omstreeks 4.20 uur vertrok zekere Goossens, chauffeur van de kamion Scania-vabis met aanhangwagen, eigendom van aanlegger te Sint-Katelijne-Waver, om zich naar Duitsland te begeven. Gekomen te Kinrooi reed de chauffeur verkeernd en nam hij de richting Maaseik in plaats van deze naar Kessenich. Na ongeveer een kilometer de weg in de richting Maaseik gevolgd te hebben, nam Goossens een weg links, die tamelijk goed scheen, in de waan verkerend dat hij langs deze verbindingsweg Kessenich kon bereiken.

Hij volgde deze weg een 500-tal meter, reed over een houten brug om een weinig verder voor een tweede houten brug te staan. Bij het oversteken van deze brug begaf deze, zodat de kamion met lading in de beek terecht kwam, terwijl ook de aanhangwagen beschadigd werd;

Overwegende dat uit het door de Rijkswacht opgestelde P.V. blijkt dat het op het ogenblik van het ongeval nog duister was, dat het tevens regende en dat de zichtbaarheid een 20 à 30 meter bedroeg;

Ten gronde :

Overwegende dat aanlegger voorhoudt dat eerste verweerster verantwoordelijk is op grond van art. 1382 en art. 1384 al. 1 van het Burgerlijk Wetboek, terwijl hij tweede verweerster aansprakelijk acht op grond van artt. 1382 en 1386 B.W.;

Overwegende dat eerste en tweede verweerster voorhouden dat de aangestelde van aanlegger uitsluitend verantwoordelijk is voor het ongeval;

Overwegende dat tweede verweerster ingevolge een materiële missing gedagvaard werd als naamloze maatschappij;

Dat zij akte vraagt dat haar eenzelligheid zou gerechtigd worden in « Wateringen van het Grootboek » openbaar bestuur, opgericht door K.B. van 6-6-1877;

Overwegende dat de Rechtbank tweede verweerster akte verleent van deze rechtzetting;

Overwegende dat dezelfde verweerster op tegeneis 25.935 fr. vordert voor schade opgelopen aan haar brug;

Verantwoordelijkheid :

Overwegende dat het vaststaat dat :

— de chauffeur van aanlegger, onbekend met de streek, zich van weg vergiste, een zijweg inreed om terug de grote weg Kinrooi-Kessenich te vervolgen;

— voor de eerste brug stopte en de stevigheid van het « kunstwerk » in de duisternis onderzocht;

— deze eerste brug stand hield;

— hij onwetend was dat de lichte reling afgerukt werd;

— hij evenzo de tweede brug onderzocht en in de duisternis kon vaststellen dat dikke balken het geheel schraagden;

Overwegende dat deze brug in functie van haar onderstel en uitzicht stevig scheen;

Overwegende dat vermits de eerste brug stevig genoeg bleek bij het overrijden, de chauffeur er zich objectief niet aan moest verwachten dat dergelijk bestendig kunstwerk, hoe rudimentair ook gebouwd zou instorten onder het voor deze tijd normaal gewicht van een geladen kamion;

Overwegende dat het vertrouwen van Goossens des te groter was omdat er geen verkeerstekens, een maximum gewicht vermeldend, aanwezig waren;

Overwegende dat rekening houdend met de duisternis, het stevig uitzicht der balken, de afwezigheid van verkeerstekens Goossens niet moest vermoeden dat de balken innerlijk volkomen rot waren;

Overwegende dat de aangestelde van aanlegger dan ook geen onvoorzichtigheid beging door op een weg en over bruggen te rijden die bij gebrek aan verkeerssignalen openstonden voor ieder verkeer;

Overwegende dat eerste verweerster, de gemeente Ophoven, onder wier politiebevoegdheid de kwestige brug viel, niettegenstaande de in vertoefstelling van 4-1-1961, uitgaande van tweede verweerster, in gebreke gebleven is, verkeerstekens aan te brengen om het toegelaten maximumgewicht op de brug te regelen;

Overwegende dat de gemeente Ophoven ervoor moest zorgen dat het verkeer over haar wegen veilig en gemakkelijk kon gebeuren en zij er moest op letten dat het gewettigd vertrouwen van de gebruikers niet zou verschaft worden door een gevaar te laten bestaan waarvan zij op de hoogte was en dat uiterlijk niet zichtbaar was; (Van Roy, Le code de la circulation, nr. 1619 en volgende + erin aangehaalde rechtspraak, Cass., 14-6-1956, Pas. 1128);

Overwegende dat het tot de plicht van een gemeente behoort de veiligheid en het gemak van het verkeer te regelen op de straten, pleinen en openbare wegen

(Cfr. De Tollenaere, Nieuwe Commentaar op de Gemeentewet, T. I, nr. 259);

Overwegende dat uit deze beginselen voortvloeit dat de openbare besturen moeten instaan voor de schadelijke gevolgen van ongevallen die zouden vermeden geweest zijn indien zij andere maatregelen hadden genomen (Cass. 3-3-1938, Pass. 1938, I, 77);

Overwegende dat tweede verweerster, eigenares van de brug, verantwoordelijk is voor de schade door instorting veroorzaakt, indien deze door verzuim van onderhoud of door een gebrek in de bouw is teweeggebracht (art. 1386);

Overwegende dat de brug een gebouw is, zijnde een constructie van eender welke materialen, kunstmatig verbonden, ten einde er een bestendig karakter aan te geven en op voorwaarde dat deze materialen geïncorporeerd werden in de grond of in een van nature onroerend goed;

Overwegende dat uit de verklaringen van de burge-meester van Ophoven en deze van de h. Spaas, voorzitter van de Wateringen van het Grootbroek, afgelegd aan de Rijkswacht, evenals uit de tussen deze partijen gevoerde briefwisseling, blijkt dat de bruggen in zeer slechte staat verkeerden bij gebrek aan onderhoud;

Overwegende dat de toepassing van art. 1386 deze van 1384, al. 1 van het B.W. uitsluit (Cass. 24 mei 1945, Pas. 1945, I, 172; Cass. 12 juli 1945, Pas. 1945, I, 202);

Overwegende dat het feit dat tweede verweerster haar oorlogsschade in 1961 nog niet getrokken had, geen afbreuk doet aan haar verantwoordelijkheid;

Overwegende dat tweede verweerster zich evenmin op enige overmacht kan beroepen;

Omvang van de schade :

Overwegende dat aanlegger enkel gerechtigd is zijn schade te vorderen;

Overwegende dat deze schade tussen de experten Asselberghs en Guerman bepaald werd op 182.343 fr.;

Overwegende dat voor de herstellingsduur à 30 dagen 750 fr. nettoverlies per dag voor een zware kamion *ex aequo et bono* kan worden toegekend, hetzij: $30 \times 750 = 22.500$ fr. of in totaal: $182.343 + 22.500 = 204.843$ fr.;

Overwegende dat de overige schadeposten van de hand dienen gewesen;

Gezien artt. 2, 30 tot 37 en 41 der wet van 15 juni 1935;

Om deze redenen,

De Rechtbank, statuerende op tegenspraak;

Zegt dat de materiële missing in de eenzelveheid van tweede verweerder, zoals vermeld in de dagvaarding, dient gerechtigd in «Wateringen van het Grootbroek»;

Verklaart de hoofdeis ontvankelijk en deels gegrond; Veroordeelt eerste en tweede verweerster solidairlijk om te betalen aan aanlegger, de som van 204.843 fr., samen met de vergoedende intresten vanaf 27-11-1961, de gerechtelijke intresten en de kosten van het geding;

Uitspraak doende op tegeneis: verklaart deze ontvankelijk doch ongegrond, veroordeelt tweede verweerder, aanlegster op tegeneis tot de kosten;

CORRECTIONELE RECHTBANK TE KORTRIJK

2 april 1963.

Voorzitter : M. Rommel.

Rechters : M.M. De Zegher en d'Asseler.

O.M. : M. Laevens.

Advokaten : Mrs. Claeys, Bauwens, Van den Bergh en Mayeur.

Verzekeringen. — Rechtsverhouding tussen verzekeraar en verzekeringsagent ? — Schorsing van de verzekering wegens het voorlopig niet gebruiken van een verzekerd voertuig.

In het algemeen is de rechtsverhouding tussen de verzekeraar en de agent er een van dienstverhuring. In bepaalde omstandigheden is deze laatste evenwel als mandataris van de verzekeraar te beschouwen. Dit was het geval in de onderhavige zaak.

Bij schorsing van de aansprakelijkheidsverzekering wegens het voorlopig niet gebruiken van het verzekerd voertuig ontstaat een potestatieve verbintenis, die het opnieuw van kracht worden van de verzekering doet afhangen van een gebeurtenis, die de verzekerde vermog te doen plaats hebben (zie nader het vonnis).

O.M. en De deurwaerder / Buysens en Buysens t./ N. V. Epi Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds

Aangezien het bewezen is door het onderzoek der zaak en de verhandelingen ter zitting gedaan dat de beklagde zich heeft plichtig gemaakt aan het feit hem ten laste gelegd;

Overwegende dat betichte inderdaad bekend dat hij te Kuurne, komende uit de richting Ingelmunster, de Rijksweg naar Harelbeke insloeg zonder aandacht te geven aan de weggebruiker Dedeurwaerdere, die op het rijwielpad reed, zelfde richting volgde en aan wie, op een zeer korte afstand, de weg afgesneden werd;

Om deze redenen,

Verwijst Buysens André tot een geldboete van 100 frank;

Wijzende nopens de eis van de burgerlijke partij

Overwegende dat betichte ertoe gehouden is de aangerichte schade te vergoeden; dat geen fout ten laste van de burgerlijke partij te weerhouden is;

Overwegende dat de schade aan de bromfiets niet tegensprekelijk werd vastgesteld; dat partijen akkoord zijn om aan te nemen dat het rijtuig onherstelbaar is; dat in aanmerking van de jaarbouw de waarde van de bromfiets wordt beraamd op 2.000 frank;

Overwegende dat de klederen van de burgerlijke partij op het ogenblik der aanrijding niet nieuw waren; dat de waarde ervan wordt beraamd op 1.500 frank;

Overwegende dat in aanmerking nemende de lange duur der hospitalisatie het behoort van de hospitalisatiekosten aangerekend aan 400 frank per dag, een som van 70 frank per dag wegens eigen onderhoud af te trekken zodat de post kliniekkosten wordt herleid van 60.159 frank op 53.789 frank;

Overwegende dat het billijk voorkomt om een vergoeding toe te kennen wegens de verplaatsingskosten van de echtgenote van de burgerlijke partij gezien de ernst der opgelopen kwetsuren; dat het gevorderd bedrag nochtans overdreven voorkomt en wordt herleid op 1.000 frank;

Overwegende dat de burgerlijke partij beweert nog

volledig werkonbekwaam te zijn; dat de aanstelling van een deskundige zich opdringt; dat intussen een provisie wegens werkongeschiktheid en pijn en smarten, beraamd op 10.000 frank dient toegekend te worden;

Overwegende dat de overige vorderingen niet betwist worden; dat dienvolgens in de huidige staat der zaak aan de burgerlijke partij toekomt:

waarde bromfiets	fr. 2.000,—
klederschade	1.500,—
verzorging Dr. Denys	600,—
ambulantiewagen	220,—
rekening Dr. Himpe	5.190,—
bloedtransfusie	1.420,—
physiotherapie	6.534,—
kliniekkosten	53.789,—
verplaatsingskosten Mevr. Dedeurwaerdere ...	1.000,—
provisie werkongeschiktheid en pijn en smarten	10.000,—

fr. 82.253,—

Overwegende dat betichte door exploit van deurwaarder L. De Valck te Elsene dd. 20/12/1962 zijn verzekeraar e N.V. «EPI» (Les élèves propriétaires & Industriels Belges) heeft gedagvaard om hem te vrijwaren voor alle veroordelingen die tegen hem zouden kunnen uitgesproken worden ten voordele van de burgerlijke partij De Deurwaerdere Cyriel;

Overwegende dat het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds ter zitting van 8 januari 1963 vrijwillig ter zake is tussengekomen;

Overwegende dat er inderdaad een betwisting tussen verzekeraar «EPI» en betichte is opgerezen en namelijk te weten of er op de dag der aanrijding al dan niet verzekering was voor het voertuig door betichte bestuurd;

Overwegende dat de verhoudingen tussen verzekeraar en verzekerde in het kort kunnen samengevat worden als volgt: betichte had zijn voertuig laten verzekeren bij de N.V. «EPI» onder polisn. 314.957; dit kontract werd in gemeenschappelijk akkoord van partijen geschorst vanaf 17 april 1962; op 15-8-1962 begaf betichte zich bij agent Vercouter om een einde te stellen aan de schorsing en hij betaalde de premie; agent Vercouter deed op dezelfde dag melding aan de zetel van «EPI»: deze brief draagt de ontvangststempel 18-8-1962;

dat men er moet aan herinneren dat het ongeval zich voerde op 16-8-1962 rond 17.50 uur;

Overwegende dat men moet vaststellen dat de houding van «EPI» dubbelzinnig is vermits zij door brief van 18-9-1962 aan haar verzekerde liet weten dat zij de polis opzegde op grond van art. 30/5° der algemene voorwaarden en met effect op 2 oktober 1962, hetgeen doet veronderstellen dat zij aannam dat de polis na schorsing terug in voege was gekomen om dan op 20 september 1962 aan haar agent te schrijven dat zij de gevolgen van het ongeval van 16 augustus 1962 niet waarborgde;

Overwegende dat agent Vercouter ter zitting van 4 maart 1963, alwaar hij verscheen als getuige, heeft verklaard op 15 augustus 1962 door betichte verzocht te zijn geweest de geschorste polis terug in voege te stellen en dat hij de premie ontvangen heeft alsook dat hij de verbintenis kon afsluiten; dat er dient opgemerkt dat volgens de stukken in de bundel berustende, Vercouter voor zijn briefwisseling gebruik maakte van omslagen en briefhoofden op firmanaam «EPI» met melding van zijn agentschap;

Overwegende dat de polis nr. 314.957 met uitwerking van 17 april 1962 werd geschorst door bijvoegsel nr. 4; dat deze schorsing het gevolg is noch van verdwijning van het risico noch van wanbetaling van de premie

maar wel het gevolg is van het voorlopig niet gebruiken door verzekerde van het verzekerd voertuig;

Overwegende dat er alsdan onder verzekeraar en verzekerde een potestatieve verbintenis is ontstaan daar het opnieuw in voege treden van de verzekering afhangt van een gebeurtenis die de verzekerde kon verwezenlijken;

Overwegende dat deze voorwaarde ten allen tijde kon verwezenlijkt worden gezien geen duur werd bedongen;

Overwegende dat de voorwaarde door verzekerde was verwezenlijkt op 16-8-1962 gezien hij op die datum zijn voertuig voor vervoer gebruikte;

Overwegende dat terzeldertijd betichte de verplichting had de op voorhand verschuldigde premie te betalen hetgeen hij deed op 15-8-1962 in handen van agent Vercouter;

Overwegende dat het statuut van de «verzekeringsagent» niet eensluidend vaststaat, maar dat de rechtsleer, die de theorie van het mandaat in het algemeen verwerpt en die het kontract van verzekeringsagent beschouwt als een kontract van dienstverhuring nochtans aanneemt dat in zekere omstandigheden de verzekeringsagent als de mandataris van de verzekeringsmaatschappij moet aangezien worden (zie *Traité des assurances terrestres*, blz. 461); dat de rechtsleer zulks aanneemt wanneer de handtekening van de verzekeringsagent een voorwaarde voor de geldigheid van het kwijtschrift vormt (zie: *Traité des assurances terrestres*, blz. 461);

Overwegende dat terzake verzekeringsagent Vercouter is opgetreden als mandataris van de verzekeringsmaatschappij «EPI» op het ogenblik dat de verzekerde Buyssens de gebeurtenis verwezenlijkte waardoor het verzekeringskontract opnieuw van kracht werd; dat hij de premie heeft ontvangen en er kwijtschrift voor verleende; dat hij akte heeft genomen van het einde stellen aan de schorsing en ter bevestiging van de aangegane verplichtingen zijn mandaat opdracht gaf een nieuw bijvoegsel op te maken;

Overwegende dat dienvolgens betichte Buyssens geldig met verzekeringsagent Vercouter handelende als mandataris van E.P.I. en binnen de perken van het mandaat de formaliteiten om een einde te stellen aan de schorsing overeengekomen op 17 april 1962 heeft verwezenlijkt;

Overwegende dat dienvolgens de verzekeringsmaatschappij «E.P.I.» ertoe gehouden is haar verzekerde te dekken, met het gevolg dat de tussenkomende partij «Het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds» buiten zake dient gesteld te worden;

NOOT: Vorenstaand vonnis werd door het Hof te Gent bij arrest van 23 november 1963 bevestigd.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

2e Kamer. — 9 september 1964.

Voorzitter: M. Lefèvre.

Rechters: M.M. De Vriendt en Viaene.

Advokaten: Mrs. Plissart en W. Roosens.

Wildschade. — Abnormale schade aan een boomkwekerij. — Verplichting van de jachthouder maatregelen te treffen tegen het berokkenen van schade door zijn wild.

De schade aan een boomkwekerij is als abnormaal te beschouwen wanneer op een oppervlakte van een halve hectare meer dan 894 planten door wild ver-

nield of zwaar beschadigd worden, zelfs in het geval, dat tijdens een strenge winter de omliggende velden gedurende meer dan twee maanden onder een dikke sneeuwlaag bedekt zijn en daardoor de boomkwekerij meer dan welk ander landbouwbedrijf ook aan wildschade zou blootgesteld zijn. Dergelijke schade kan in belangrijke mate door de jachthouder beperkt worden door aangepast voedsel aan het wild te geven en door tijdens de sneeuwperiode drijfjachten te houden met toelating van de overheid.

De niet afsluiting van de boomkwekerij levert geen schuld op: het behoort de jachthouder de nodige maatregelen te treffen tegen het berokkenen van schade door zijn wild.

Ridder Jean van Tieghem de ten Berghe t./ De Coninck

Gezien de stukken, ondermeer de uitgifte van een vonnis op 15 november 1963 door het Vredegerecht van het kanton Evergem uitgesproken;

Overwegende dat het beroep en het incidenteel beroep regelmatig en tijdig werden ingesteld;

Overwegende dat gedurende de winter 1962-1963 aanzienlijke schade werd veroorzaakt aan de boomkwekerij van de geïntimeerde door wild herkomstig van de jachtvelden van de appelland;

Overwegende dat, gelet eensdeels op de niet betwiste vaststellingen die op 25 maart 1963 door de deskundige van de appelland ter plaatse werden gedaan en anderdeels op de prijs der vernielde of zwaar beschadigde planten, het bedrag van deze schade op 22.660 fr. dient te worden bepaald;

Overwegende dat een boomkwekerij meer dan welk andere uitbating van gewassen van de bodem aan wildschade is blootgesteld wanneer de omliggende velden onder een dikke sneeuwlaag bedolven liggen, omdat de gewassen die daar geteeld worden de enige zijn die boven de sneeuw uitsteken;

Overwegende dat gedurende de winter 1962-1963 de velden in onze gewesten gedurende meer dan twee maanden door een dikke sneeuwlaag bedekt bleven;

Overwegende dat zelfs gesteld dat de boomkwekerij van de geïntimeerde meer dan welk andere uitbating van gewassen van de bodem gedurende de gezegde periode aan wildschade was blootgesteld, de schade waarvoor thans vergoeding gevorderd wordt niettemin als abnormaal te beschouwen is, nu op een oppervlakte van een halve hektare meer dan 894 planten door wild vernield of zwaar beschadigd werden;

Overwegende dat deze schade in aanzienlijke mate door de appelland had kunnen beperkt worden indien hij: 1) het aangepaste voedsel aan zijn wild had gegeven ten einde te voorkomen dat het elders zijn voedsel zou gaan zoeken; 2) drijfjachten gehouden had gedurende de sneeuwperiode mits de toelating van de overheid, ten einde het aantal hazen en/of konijnen te verminderen;

Overwegende dat, onder die voorwaarden, als bewezen dient te worden aangezien dat de abnormale schade opgelopen door de geïntimeerde deels is te wijten aan de abnormaal strenge winter die wij in 1962-1963 hebben moeten doorstaan en deels aan het feit dat de appelland niet de maatregelen heeft genomen die zich bij deze uitzonderlijke gebeurtenis opdrongen om de wildschade te beperken;

Overwegende dat de geïntimeerde geen schuld treft omdat hij zijn boomkwekerij niet heeft afgerasterd daar het niet aan hem doch aan de appelland opgelegd was de nodige maatregelen te nemen opdat zijn wild geen schade zou kunnen berokkenen;

Overwegende dat rekening gehouden met het deel

van de wildschade waaraan de geïntimeerde zich normaal diende te verwachten, gelet eensdeels op de ligging en de aard van zijn uitbating en anderdeels op de aanwezigheid van wild, de toe te kennen schadevergoeding onder die voorwaarden, ex aequo et bono op de som van 14.000 fr. dient te worden geschat;

Op die gronden:

De Rechtbank, gelet op de artikelen 2, 24, 34, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken;

Alle andere en strijdige besluiten van de hand wijzend als niet gegrond;

Ontvangt het beroep en het incidenteel beroep; Verklaart het beroep ten dele en het incidenteel beroep niet gegrond;

Bevestigt het bestreden vonnis wat de veroordeling in de kosten betreft;

Doet het voor het overige teniet;

Opnieuw wijzende dienaangaande: veroordeelt de appelland om aan de geïntimeerde de som van 14.000 fr. te betalen uit hoofde van wildschade;

Wijst het meer gevorderde af als niet gegrond;

Verwijst de appelland in de kosten van deze aanleg.

NOOT: Zie het in dit nummer ook gepubliceerde bestreden vonnis van de Vrederechter te Evergem, d.d. 15 november 1963.

VREDEGERECHT TE EVERGEM

15 november 1963.

Rechter: M. Vangenberghe.

Advokaten: Mrs. W. Roosens en Plissart.

Wildschade. — Bewijslast van de jachthouder. — Omvang van de schade. — Geen verplichting een eigendom af te sluiten buiten het in art. 663 B.W. bedoelde geval. — Aansprakelijkheid van de jachthouder niet afhankelijk van de weersomstandigheden.

Nu vaststaat, dat schade door het wild van de jachthouder veroorzaakt is, moet deze laatste bewijzen, dat hij de wilddichtheid binnen normale perken gehouden heeft.

Niemand is verplicht tot 20% van de opbrengst van de vruchten van zijn arbeid door jagers of door hun wild onvergoed te laten vernielen.

Wanneer art. 663 B.W. niet toepasselijk is kan niemand verplicht worden zijn eigendom af te sluiten of te laten afsluiten.

De jachthouder, die het wild niet uitroeit, neemt het risico op zich, dat dit schade zal veroorzaken; de onvoorwaardelijke aansprakelijkheid, die dit vrijwillig aangegaan risico medebrengt, is van de weersomstandigheden niet afhankelijk.

De Coninck t./ Ridder Jean van Tieghem de ten Berghe.

Overwegende dat de eis ingeleid bij geboekt exploit van gerechtsdeurwaarder Roger De Keyser te Gent dd. 28 september 1963 strekt tot veroordeling van verweerder om aan eiser de som van 22.660 frank te betalen als vergoeding voor wildschade en de som van 5.000 frank voor bijkomende schade, namelijk verlies van cliënteel en onmogelijkheid tijdig te herplanten;

Overwegende dat verweerder niet betwist dat de schade veroorzaakt werd door het wild van zijn jacht-

gebied maar dat hij nochtans de eis betwist om volgende redenen:

- 1) hij heeft geen enkele fout begaan;
- 2) eiser moet zelf een zeker percent van de schade dragen;
- 3) hij had aan eiser voorgesteld diens boomkwekerij met traliedraad om te tuinen;
- 4) de winter 1962-63 is abnormaal streng en langdurig geweest, wat voor verweerder een geval van overmacht geweest is;
- 5) de verhouding wildschade-opbrengst van de kwekerij kan niet meer bepaald worden wegens de laattijdigheid van de dagvaarding;

1) *fout van verweerder:*

Overwegende dat, nu het vaststaat dat de schade veroorzaakt werd door het wild van verweerder, verweerder ten onrechte vooropstelt dat eiser moet bewijzen dat verweerder de wilddichtheid niet binnen de normale perken gehouden heeft;

Overwegende dat het integendeel de jachthouder van het jachtgebied is die moet bewijzen dat hij de wilddichtheid wel binnen de normale perken gehouden heeft;

Overwegende dat verweerder dit niet bewijst noch aanbiedt het te bewijzen;

Overwegende dat uit de omvang en de aard van de schade integendeel kan afgeleid worden dat er te veel wild op het jachtgebied van verweerder ronliep;

2) *deel van de schade ten laste van de eisende partij:*

Overwegende dat het een algemeen rechtsprincipe is dat niet de onschuldige benadeelde maar «de schuldige dader» moet de schade vergoeden, onverschillig of zijn schuld bestaat in een opzet, een onvrijwillige fout of een nalatigheid;

Overwegende dat geen enkele wetsbepaling hierop een uitzondering maakt voor de wildschade;

Overwegende dat weliswaar in het feodaal tijdperk en in de erop volgende periode de landbouwer in zijn niet-beschermde afhankelijkheid van zijn eigenaar-jager het niet aandurfde enige vergoeding voor wildschade te vorderen; dat aldus een zekere rechtspraak ontstaan is die ten voordele van een zekere categorie burgers, namelijk degenen die uit sport en voor plezier wild jagen, afwijkt van de grote rechtsprincipes;

Overwegende dat dergelijke afwijking thans in de tweede helft der twintigste eeuw niet meer aan te nemen is;

Overwegende dat iedere arbeid recht geeft op loon en dat ieder arbeider recht heeft op de totaliteit van zijn loon; dat dit ook geldt indien het een zelfstandige arbeider betreft, die landbouwer of boomkweker is, en indien zijn loon bestaat uit de opbrengst van de vruchten die hij voortbrengt;

Overwegende dat er geen enkele reden is om te veronderstellen dat een landbouwer of boomkweker, die door noeste arbeid zijn brood moet verdienen, een zeker deel van zijn opbrengst, gaande tot 20 %, zou moeten onvergoed laten vernielen door de jager of diens wild;

Overwegende dat verweerder ten onrechte beweert dat eiser slechts recht heeft op vergoeding van de schade die een zeker procent van de totale opbrengst overtreft;

3) *ontuining van de boomkwekerij:*

Overwegende dat de eiser niet kan verplicht worden zijn eigendom af te sluiten of te laten afsluiten; dat artikel 663 van het Burgerlijk Wetboek niet van toepassing is;

4) *Overmacht:*

Overwegende dat het beoefenen van de jacht en het bezitten van een jachtgebied het risico inhouden dat men aansprakelijk gesteld wordt voor het wild en men de wildschade moet vergoeden; dat de jachthouder die het wild niet uitroeit het risico neemt dat het overlevend wild schade zal veroorzaken;

Overwegende dat dit vrijwillig aangegaan risico aanleiding geeft tot een aansprakelijkheid die onvoorwaardelijk is en niet afhankelijk is van de weersomstandigheden;

5) *laattijdigheid:*

Overwegende dat zoals supra gezegd de boomkweker recht heeft op de volledige schadeloosstelling voor wildschade en het bijgevolg zonder belang is in de verhouding wildschade-opbrengst van de kwekerij na te gaan;

Overwegende dat de schade anderzijds reeds tijdig bepaald werd door een deskundige, aangesteld door verweerder zelf, en dat de rechten van de verwerende partij ter zake gevrijwaard werden, zodat er geen niet-ontvankelijkheid wegens laattijdigheid kan ingeroepen worden;

Overwegende dat verweerder de volledige schade moet vergoeden dat deze moet vastgesteld worden op 14.560 frank zoals bepaald door de heer Deschrijver op 28 maart 1963;

Overwegende dat eiser beweert dat de heer Deschrijver zich vergist heeft en dat de werkelijke schade 22.660 frank beloopt; dat het verschil ons echter als niet voldoende bewezen voorkomt;

Overwegende dat eiser ook nog een som van 5.000 frank vordert als schadevergoeding voor verlies van cliënteel en de onmogelijkheid tijdig bomen te herplanteren; dat hij deze schade evenmin bewijst;

Om deze redenen.

De Rechtbank, recht doende op tegenspraak en in eerste aanleg, alle andersluidende besluiten verwerpende als ongegrond of als niet dienstig in deze zaak;

Veroordeelt verweerder aan eiser te betalen de som van 14.560 frank met de gerechtelijke intresten;

Wijst het overige van de eis af;

Veroordeelt verweerder tot de kosten van het geding.

NOOT: Zie het in dit nummer eveneens opgenomen vonnis van de Rechtbank te Gent d.d. 9 september 1964, waarbij de beslissing van de Vrederechter gedeeltelijk hervormd werd.

BOEKBESPREKING

Maurice Michiels, 1001 Praktische Vragen en Antwoorden over het Beheer van de Gemeente-C.O.O.-Kerkfabriek. — Heule, Uitgeverij voor Gemeente-administratie, 1965, 377 p.

Dit boek komt op zijn tijd. Bij het samenstellen van de gemeenteraden na de verkiezingen, moeten vele nieuwe gemeenteraadsleden en nieuwe leden van Colleges van Burgemeester en Schepenen zich inwerken in de functie waarin zij aangesteld werden.

Dit is een functie die talrijke moeilijkheden in zich bergt, zoals blijkt uit de 1132 vragen die in dit boek gesteld worden en die er op duidelijke en zakelijke wijze worden beantwoord.

De tekst werd samengesteld door een groep ambtenaren onder leiding van de Heer Maurice Michiels, secretaris-generaal van de Gemeentedienst van België.

De vorm alleen reeds waarin het boek werd opgevat, — vragen en antwoorden — wijst er op dat het werk in de allereerste plaats voor de praktijk is bestemd.

Het is geenszins een systematische en wetenschappelijke behandeling van het gemeenterecht, doch het heeft misschien meer hoedanigheden dan vele juridische uiteenzettingen over dezelfde stof.

Door het stellen van de vragen wordt het probleem dat dient opgelost, klaar geformuleerd, zodat de lezer dadelijk de draagwijdte ervan beseft.

Het antwoord wordt dan gegeven, bevattelijk en betrouwbaar, zodanig dat de consultatie van dit werk vele moeizame opzoekingen volledig overbodig maakt.

Het lijkt wel dat de traditionele catechismus-methode nog steeds grote voordelen biedt.

Het boek is onontbeerlijk voor al wie zich bezig houdt met problemen betreffende gemeentebesturen, Commissies van Openbare Onderstand en kerkfabrieken.

Het bevat als bijlage de teksten van de gemeentewet, van de wet van 1925 op de C.O.O. en het decreet op de kerkfabrieken, het alles met de allerjongste wijzigingen.

Daarbij is dit boek prachtig uitgegeven en gedrukt met mooie letter op uitstekend papier, terwijl een elegante band er een aangenaam uitzicht aan geeft.

Het zal zonder twijfel een groot succes kennen en nog volgende uitgaven beleven.

René Victor.

R. Vandeputte, Le Statut de l'Entreprise. — Brussel, Etablissements Emile Bruylant, 1965, 136 p.

De structuur van de onderneming is een van de gewichtigste aangelegenheden die zich in het huidige maatschappelijk leven voordoen, zowel op economisch als op sociaal gebied.

Reeds talrijke geschriften werden aan dit probleem gewijd, doch de meningen blijven nog steeds in de hoogste mate verdeeld en er is nog voorzeker geen enkele oplossing die op definitieve wijze kan voorgesteld worden.

Het werk van professor Vandeputte heeft de bijzonder grote verdienste een synthese te hebben gemaakt van alle belangrijke vraagstukken die aangaande dit zeer actueel onderwerp voorkomen.

De auteur heeft dit willen doen op de eenvoudigste wijze opdat iedereen, ook de leek, zich zonder moeilijkheden een idee zou kunnen vormen over de elementen die de structuur van de onderneming bepalen, en met kennis van zaken de oplossingen zou kunnen beoordelen die voor de toekomst in uitzicht worden gesteld.

Het uitgangspunt van schrijver is het onderscheid dat hij maakt tussen kapitalistische en familiale ondernemingen.

De toestand van beiden is zeer verschillend.

Wanneer bij de familiale onderneming het classieke eigendomsbegrip nog in grote mate geëerbiedigd wordt is dit stellig niet meer het geval bij de kapitalistische onderneming, waar de aandeelhouders wel de eigenaars zijn van het bezit van het bedrijf, doch zich in feite volledig van zijn uitbating afzijdig houden, terwijl een kleine aktieve minderheid, die meestal vreemd is aan het eigendomsrecht, alle beslissingen treft aangaande beleid en beheer.

Prof. Vandeputte onderstreept het belang van de autofinanciering der kapitalistische ondernemingen, die als gevolg heeft de uitkering der winsten aan de aandeelhouders in grote mate te beperken en de uitbreiding van het bedrijf door eigen middelen te verzekeren.

Het verband tussen eigendomsrecht en beheer is in

de kapitalistische ondernemingen volledig verbroken.

De leiders der kapitalistische bedrijven zijn meestal zeer bekwame technici of handelslieden, die door eigen waarde en ervaring tot hun hoge positie komen. Zij genieten een uitzonderlijk groot aanzien in de tegenwoordige maatschappij. Hun aansprakelijkheid is echter gering, want meestal bestaat er voor eventuele vergissingen of tegenslagen geen sanctie. Hun inkomsten zijn hoog en meerdere mechanismen werden uitgedacht om deze inkomsten nog te vermeerderen.

Professor Vandeputte ontleedt dan de wettelijke bepalingen betreffende de beheerraden der naamloze vennootschappen en de instelling der commissarissen, en hij stelt een onderzoek in naar de ongunstige toestand waarin zich het kaderpersoneel bevindt, zowel wat betreft vastheid der bediening als bevordering en vergoeding.

De revendicaties van de arbeiders worden hierna ontleed en er wordt op gewezen hoe deze zich beklagen over hun ontwetendheid betreffende de gang der zaken en over het feit dat zij niet delen in de winsten door het bedrijf verwezenlijkt.

Wat de verhouding tussen de onderneming en de Staat betreft, wensen de bedrijfsleiders aan de Staat, die zij als een noodzakelijk kwaad beschouwen, enkel een suppletieve rol te erkennen, al zien ze zich verplicht dikwijls beroep te doen op zijn tussenkomst, om hen over moeilijkheden heen te helpen.

De arbeiders hebben bij gelegenheid aangedrongen op een gemeenschappelijk beheer samen met de werkgevers, doch dit heeft, vooral in de vreemde, enkel ontgoocheling gebracht.

De schuchtere pogingen die in ons land op dit gebied werden ondernomen, hebben weinig resultaat opgeleverd.

Na deze uiteenzetting in het eerste deel van zijn boek, komt professor Vandeputte tot het besluit dat er op economisch gebied weinig aan de structuur van de ondernemingen dient gewijzigd te worden.

Een sterke leiding is in elk geval noodzakelijk en wat dit betreft, lijken de wettelijke teksten niet voldoende aangepast.

Op sociaal gebied klagen de kaderbeambten en de arbeiders over willekeur van de leiding bij bevordering en beloning alsook over het gebrek aan aanzien waarop zij recht hebben.

In het tweede deel van zijn werk bespreekt dan schrijver de middelen die zouden kunnen aangewend worden om aan deze toestand te verhelpen.

De stipte nauwkeurigheid van rekeningen en boekhouding is een allereerste vereiste opdat de juiste toestand van het bedrijf door alle belangstellenden zou kunnen gekend zijn.

De bestaande wetgeving dient op dit punt grondig herzien en het nazicht van de boekhouding door bevoegde revisoren zou algemeen dienen toegepast te worden, terwijl vaste regelen voor het schatten der bezittingen van het bedrijf en voor het opstellen van de balansen zouden dienen voorgeschreven.

Hoe zal het nu mogelijk zijn de belangstelling van de aandeelhouders voor de verrichtingen van een vennootschap wakker te roepen?

Verschillende voorstellen werden gedaan nl. het aannemen van twee verschillende categorieën van aandeelhouders, waaraan de enen zich interesseren aan de activiteit van de vennootschap, terwijl de anderen het bezit van hun aandelen uitsluitend als een eenvoudige geldplaatsing beschouwen.

Ook het toekennen van een dubbel stemrecht in

bepaalde omstandigheden aan nominatieve aandelen, werd verdedigd.

Elk van deze voorstellen heeft zijn bezwaren.

Men heeft getracht het bevoordeligde aandeel nader te brengen tot het begrip der obligatie en het stelsel der converteerbare obligatie uit te denken, zonder dat dit voldoende schonk.

De onderneming vormt een gemeenschap tussen leiders en werknemers en van de zijde van deze laatsten is er aangedrongen op institutionalisering der onderneming.

Wanneer men het Russisch stelsel verwerpt, is er de mogelijkheid van de nationalisatie der basisbedrijven, doch de ondervinding in andere landen opgedaan stemt niet tot optimisme.

Ook de associatie tussen kapitaal en arbeid in de schoot van de onderneming leidt tot onmogelijke consequenties.

De revendicatieve actie van de arbeiders en van hun beroepsverenigingen wordt ondenkbaar in een associatie tussen kapitaal en arbeid.

Zou dan de gemeenschappelijke uitbating en oplossing brengen?

In België schijnt men aan deze opvatting verzaakt te hebben en in de vreemde waren de proefnemingen niet bemoedigend, en het lijkt wel dat de verhoudingen tussen werkgevers en werknemers door het dienstcontract zullen bepaald blijven.

De werking van de ondernemingsraden heeft niet de resultaten opgeleverd die men er van verwacht had en het stelsel zou volledig dienen herdacht te worden.

De auteur vraagt zich af of het niet wenselijk zou zijn de vertegenwoordiging der arbeiders te verzekeren door middel van afgevaardigden uit hun beroepsvereniging. Naar het ons voorkomt, houdt dit voorstel zeer ernstige gevaren in.

In elk geval zouden maatregelen dienen genomen om de objectieve informatie van de bedrijfsleiding te waarborgen.

Zou het niet nuttig zijn in sommige gevallen aan de leiding een verplichte vraag om advies aan de ondernemingsraad op te leggen?

Zou in sommige gevallen niet een verhaal voor een economische Rechtbank tegen sommige beslissingen van de bedrijfsleiding kunnen aanvaard worden?

Prof. Vandeputte werpt terecht op dat dergelijk stelsel uiterst gevaarlijk zou zijn tengevolge van de mogelijke drukking die op de bedrijfsleiding zou kunnen uitgeoefend worden.

Behoorlijke hervormingen in de geest van deze uitgestippeld door de auteur zouden voorzeker niet kunnen verwezenlijkt worden door middel van de paritaire commissies, doch een ingrijpen van de wetgever zou vereist zijn.

De verschillende middelen worden dan onderzocht om de deelname van het personeel in de winsten van de onderneming aan te moedigen.

De auteur legt vooral de klemtoon op de noodzakelijkheid ener verbetering van het psychologisch klimaat.

Zullen nu de verhoudingen tussen de ondernemingen en de Staat gewijzigd worden?

De Belgische openbare mening schijnt er weinig voor te voelen, behalve voor de sectoren waar de tussenkomst van de Staat onontbeerlijk is.

Wat betreft de toestand der leiders van het bedrijf, dringt schrijver sterk aan op een hervorming van ons vennootschapsrecht, in de zin ener concentratie van de machten bij de leiding en hij gaat de wetgevende maatregelen na die in die zin zouden kunnen genomen worden, terwijl, wat betreft de toestand van het kader-

personeel, collectieve overeenkomsten zouden kunnen leiden tot een statuut voor benoeming, bevordering en vergoeding; de wetgever schijnt inderdaad weinig aangewezen om op dit gebied een statuut uit te werken.

Prof. Vandeputte zet uiteindelijk de gedachte voorop dat het mogelijk zou zijn aan de leden van het kader een recht toe te kennen tot het bekomen van een bijzondere vergoeding in geval van onrechtmatige behandeling, zoals door de Raad van State vragen tot vergoeding kunnen onderzocht worden in geval van uitzonderlijke schade.

Met deze laatste beschouwing kunnen wij moeilijk instemmen, daar de uitsluitend adviserende bevoegdheid van de Raad van State gesteund is op het beginsel der gelijkheid van alle burgers voor het dragen der openbare lasten, beginsel dat in onderhavig geval voorzeker niet in aanmerking komt.

In zijn algemeen besluit legt professor Vandeputte er de nadruk op dat, hoe belangrijk het behandeld vraagstuk ook moge zijn, een definitieve oplossing nog niet in het vooruitzicht is.

In elk geval kan van nu af reeds worden vastgesteld dat de toekomstige evolutie zich ontwikkelt in de zin van een bredere inlichting der werknemers aangaande de activiteit en de resultaten der onderneming, een meer nauwkeurig toezicht op de boekhouding en een noodzakelijke verbetering van de psychologische verhouding tussen leiders en ondergeschikten.

In de geneeskunde is de diagnose zeer dikwijls het allernoodzakelijkste. Dit is niet minder het geval in sociale en economische aangelegenheden. De uiteenzetting van Prof. Vandeputte is een voortreffelijke diagnose van een werkelijke malaise die zich in het bedrijfsleven voordoet.

Zijn boek zal dan ook gretig gelezen worden en er veel toe bijdragen aan de lezer een klaar inzicht in de toestand te geven.

Sommige van de oplossingen die door de auteur worden voorgesteld zullen voorzeker aan velen in dit tijdschrift nog gewaagd toeschijnen. Doch de evolutie op sociaal en economisch gebied gaat zo vlug dat niemand kan beweren dat deze voorstellen niet onmiddellijk in contact zouden staan met de meest actuele werkelijkheid.

René Victor.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Voordracht van Eerste-Minister M. Debré

Op dinsdag 2 februari richt de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen een openbare voordracht in, in de assisenzaal van het gerechtsgebouw, waar als spreker zal optreden de Heer M. Debré, gewezen eerste-minister van Frankrijk.

De spreker heeft als onderwerp gekozen: «Les institutions de la France».

Filmavond

Op donderdag 11 februari worden de leden van de Vlaamse Conferentie uitgenodigd op de avant-première van de Russische film over «Hamlet». De vertoning zal doorgaan in de Ciné Odeon, te 20.30 uur.

MEDEDELINGEN

Legatum Visserianum

Wij ontvingen van de Curatoren der Rijksuniversiteit te Leiden de hieronderstaande mededeling.

* * *

Leiden, 15 januari 1965.

Lectori Salutem!

Het Legatum Visserianum, dat driejaarlijks een prijsvraag uitschrijft over vragen van internationaal recht, had in 1960 een prijsvraag uitgeschreven over de betekenis van de prejudiciële beslissing van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen.

Uit de op deze prijsvraag binnengekomen antwoorden heeft de Commissie uit de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Rijksuniversiteit te Leiden één antwoord in aanmerking gebracht voor bekroning. Het Curatorium van het Legatum Visserianum heeft overeenkomstig het ontvangen advies het antwoord bekroond, dat bleek te zijn ingezonden door de heer Ch. Tomuschat te Heidelberg.

Het bekroonde antwoord zou ongetwijfeld in aanmerking komen om te worden uitgegeven in de serie van het Legatum Visserianum. De uitgave van het manuscript geschiedt echter reeds in een reeks, welke onder auspiciën van het Max Planck-Instituut in Heidelberg wordt gepubliceerd. In het te publiceren boek zal van de bekroning door het Legatum Visserianum melding worden gemaakt.

Het College van Curatoren der Rijksuniversiteit te Leiden,

Dr. N. F. Hofstee,
Secretaris.

Dr. E. H. Reerink,
Voorzitter.

Advocatuur in Nederland en in België

Wij ontvingen mededeling van de hieronderstaande vragen die door de Heer Van Ryckevorsel, lid van de Tweede Kamer, gesteld werden aan het Comité van de Benelux-ministers. Deze vragen zullen voorzeker onze lezers belang inboezemen.

* * *

1. In hoeverre is het juist, dat Nederlandse advocaten als zodanig in het algemeen voor de Belgische rechter burgerlijke en strafzaken voor hun cliënten kunnen behandelen, mits die cliënten tevens worden bijgestaan door een Belgische advocaat en is het juist, dat een Nederlands advocaat, die zich als zodanig identificeert, zonder meer in een Belgisch huis van bewaring wordt toegelaten voor een bezoek aan een voorlopig gedetineerde cliënt?

2. In hoeverre zijn Belgische advocaten wederkerig bevoegd om als zodanig voor de Nederlandse rechter de zaken van hun cliënten te behandelen? Welke regeling of welke praktijk geldt voor het optreden van Belgische en Nederlandse advocaten voor de Luxemburgse rechter?

3. Is het niet wenselijk ter bevordering van een gelijke rechtsbedeling in de drie landen en ter bevordering van de rechtsgelijkheid van de advocaten in de drie landen bij de verlening van rechtsbijstand en in

de uitoefening van de rechtspraktijk, — mede gelet op de toenemende economische en culturele samenwerking, het toenemend wegverkeer en de te verwachten toeneming van het aantal eenvormige wetten, gemeenschappelijke regelingen en modelwetten —, dat bij eenvoudig verdrag wordt bepaald: dat alle advocaten van de drie landen als zodanig door de rechters van die landen worden toegelaten tot de behandeling van de zaken van hun cliënten, mits deze tevens worden bijgestaan door een advocaat van het land, waarin de zaak dient?

van Ryckevorsel.

Vrije Universiteit te Brussel

De Vrije Universiteit te Brussel deelt mede dat op 1 oktober 1965 de hierna volgende cursus zal te begeven zijn in de faculteit van wijsbegeerte en letteren:

«Logica» in de Nederlandse taal (60 u.) (1e candidatuur in wijsbegeerte en letteren, alle afdelingen; 1e candidatuur in politieke en diplomatieke wetenschappen, in politieke en administratieve wetenschappen en in economische wetenschappen in de faculteit van sociale, politieke en economische wetenschappen; 1e candidatuur in pedagogische wetenschappen in de School der psychologische en pedagogische wetenschappen, waar deze cursus de titel draagt: «Inleiding tot de Wijsbegeerte en de logica».

De aanvragen van de kandidaten met curriculum vitae, dienen toegezonden te worden vóór 1 maart 1965 aan de Heer Rector van de Universiteit, Franklin D. Rooseveltlaan 50, Brussel.

Internationaal Verbond tegen de oneerlijke mededinging

Congres te Namen van 23 tot 26 mei 1965

De nationale Belgische groep van het Internationaal Verbond tegen de oneerlijke mededinging richt van 23 tot 26 mei 1965 een congres in dat te Namen zal gehouden worden.

Hieronder de lijst der onderwerpen die op dit congres zullen behandeld worden:

1. Evolutie der vraagstukken betreffende de mededinging sedert 1963.

2. Toelichting betreffende de vraagstukken aangaande de vermelding van de oorsprong.

3. Wetsconflicten inzake oneerlijke mededinging.

4. Abnormale prijsvermindering als middel tot oneerlijke mededinging.

5. Geldigheid en draagwijdte van de exclusiviteitscontracten.

6. Aansprakelijkheid der ondernemingen naar aanleiding van publicitaire mededelingen aangaande producten en diensten.

7. Reglementering der verkopen in het kader van de E.E.G. en in verschillende andere landen.

8. Van de vrije mededinging tot de gereguleerde mededinging.

a) Historisch overzicht van de theorie der mededinging en de toestanden der markt.

b) Beginselen ener politiek der mededinging (onderzoek, vanuit het dubbel economisch en juridisch gezichtspunt, van de praktijken en de inbreuken op de vrije mededinging, zoals ze meest voorkomen, alsook studie der rechten van de mededingers bij gereglementeerde mededinging.

c) Onderzoek ener bepaling van een handeling van oneerlijke of onrechtmatige mededinging, beschouwd vanuit het gezichtspunt der kwalificatie van deze handeling.

d) Studie van de verhoudingen van een handeling van oneerlijke of onrechtmatige mededinging met de beperkende praktijken.

Alle inlichtingen betreffende dit congres kunnen bekomen worden op het sekretariaat van de Belgische groep van het Verbond, Luxemburgstraat 22. te Brussel.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiekrecht : jg. 1964 - nr. 6 :

Thiel U., De Rijkswacht. — Erauw F., De hervorming van het Rekenhof. — De Pauw Fr., De Belgische verklaring van 3 april 1958 tot aanvaarding van de verplichte rechtsmacht van het Internationaal Gerechtshof. — Vandenherghe F., De evolutie van de Belgische wetgeving op de kinderscherming (slot). — Beirnaert F., Gemeentekroniek.

Advokatenblad : jg. 1965 - nr. 1 :

Houwink C. E. A., Public Relations (II). — Leyendekers O., De gevolgen van eventuele harmonisatie der omzetbelasting in de E.E.G. voor de advocatuur in Nederland. — Tonnaer, A. A. M., In memoriam Mr. Ernest Janssen.

De Gerechtsdeurwaarder : jg. 1964 - nr. 12 :

Teekens M., Algemene termijnwet (vervolg). — Verhaegen G. G. M., Ontslag en benoeming secretaris-generaal (justitie). — Harshaegen I., De dwangbevel-procedure. — Verhagen G. G. M., Examen candidaateurwaarder 1964. — Teekens M., Uit de oude doos. — Koos van der Mije, « E Pluribus Unum ».

Revue du Droit Public et de la Science Politique en France et à l'étranger : jg. 1964 - nr. 6 :

Bouissou M., Le statut de l'O.R.T.F. — Waline M., Notes de jurisprudence. — Bertrand M., Conclusions des Commissaires du Gouvernement. — Pinet T., Index des Thèses de doctorat soutenues en 1963. — Index chronologique de la jurisprudence citée. — Index analytique et table des matières.

Répertoire Fiscal : jg. 1965 - nr. 11-12 :

Cardijn C., et Roelandt R., Jurisprudence relative à la territorialité de l'impôt. — Jurisprudence belge relative aux conventions. — Table des matières.

Revue de l'Administration : jg. 1965 - nr. 1 :

Vauthier M., Conseil d'Etat. — Bibliographie. — Chômage. — Enseignement primaire. — Factionnaires communaux. — Impositions communales. — Impôts Loi communale. — Loteries et tombolas. — Nationalité. — Etat civil. — Personnes morales. — Urbanisme. — Personnes Morales. — Revue de la jurisprudence.

Recueil de Jurisprudence du droit administratif et du conseil d'état : jg. 1964 - nr. 3 :

Putzeys J., L'exercice de la fonction discipline dans les administrations centrales de l'Etat. — Monfils Ph., Le contrôle parlementaire des dépenses publiques. — Jurisprudence du Conseil d'Etat (I).

Northwestern University Law Review : jg. 1964 - nr. 5 :

Calkins R. M. & Wiley R. E., Grand Jury Secrecy Under the Illinois Criminal Code-Unconstitutional. — Sack E. J., ABC's of the ABC Oil Transaction.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie : jg. 1965 - nr. 4844 :

De Bruijn A. R., Onderhoudsbetrekkingen tussen echtgenoten (I). — Sauveplanne J. G., Les régimes matrimoniaux et les successions en droit international privé - Etude des solutions en vigueur dans les six pays du marché commun. — Gerbrandy S., Overzicht der Nederlandse rechtspraak : Zakenrecht (IV).

Nederlands Juristenblad : jg. 1965 - nr. 4 :

Rommelink J., Iets over verbeurdverklaring en onttekening aan het verkeer. — Polak J. M., Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland. — Witsen N., Nietigheden.

Journal des Tribunaux : jg. 1965 - nr. 4475 :

Vanderveeren J. en Fischer F., La loi du 3 juin 1964 portant le statut des objecteurs de conscience. — Jurisprudence. — Chronique Judiciaire.

Recueil Dalloz : jg. 1965 - nr. 3 :

Foulon-Piganiol C.-I., Mariage simulé ou mariage à effets limités ? (à propos de l'arrêt de la Cour de cassation du 20 novembre 1963).

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"